

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІНІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Організація і методика обліку та аналізу оборотних активів (на прикладі ПП ФІРМА «ГАРМАШ»)»

ШИФР КРМ.ОтаА.1.580-03.1.12

Здобувача: _____ Александрова П.В.

Керівник: _____ доц.Ощепков О.П.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ”б“ червня 2024 р., протокол № 15

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ Валерій НЕМЧЕНКО

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

« _____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Александрова Павла Вікторовича

Тема роботи: : *«Організація і методика обліку та аналізу оборотних активів (на прикладі ПП ФІРМА «ГАРМАШ»)»*

1. Затверджена наказом від 06 жовтня 2023 р. наказ № 580-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 7 червня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за 2021-2022р.р.*

4. Перелік питань, які потрібно розробити: *Теоретичні основи обліку та аналізу об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2021-2022 роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.*

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) *таблиць – 44, рисунків – 3.*

6.Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

2. Дата видачі завдання **15 лютого 2024 р.**

Керівник _____ Ощепков О.П.

Завдання прийняв до виконання _____ Александров П.В.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	15.02.24 - 15.03.24	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	16.03.24 - 21.04.24	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.04.24- 28.05.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.05.24 - 7.06.24	

Здобувач-магістр _____ Александров П.В.

Керівник роботи _____ Ощепков О.П.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-магістр Александров П.В.._____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи

**на тему: «Організація і методика обліку та аналізу оборотних активів
(на прикладі ПП ФІРМА «ГАРМАШ»)
на здобуття ступеню вищої освіти «Магістр»**

У вступі обґрунтовано актуальність вибраної теми завдання, об'єкти дослідження, викладено організаційну і методологічну основу та методи дослідження, інформаційне забезпечення.

У розділі 1 «Сутність організації та методики облікового процесу оборотних активів» досліджено їх економічну сутність, структуру, характеристику, місце в структурі активів підприємства та методологію обліку оборотних активів за елементами

У розділі 2 «Фінансово-економічний аналіз діяльності ПП ФІРМА «ГАРМАШ» наведена характеристика основних показників діяльності, здійснений поглиблений аналіз оборотних активів, аналіз фінансового стану, фінансової стійкості та ліквідності

У розділі 3 «Організація і методика бухгалтерського фінансового обліку оборотних активів на ПП ФІРМИ «ГАРМАШ» досліджено питання загальної організації бухгалтерського фінансового обліку на підприємстві, розкрито методика і організація обліку операції усіх елементів оборотних активів: запаси, готова продукція, товари, МПШ, дебіторська заборгованість, гроші відповідно вимог П(С)БО та Плану рахунків бухгалтерського обліку

У висновках та пропозиціях зроблені теоретичні узагальнення і запропоновані рекомендації, які спрямовані на удосконалення організації і методики обліку та аналізу ефективності використання оборотних активів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	– 86
таблиць	– 44
рисуноків	– 3
додатків	– 4

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1. Дослідження теоретичних основ сутності та класифікації оборотних активів підприємства.....	9
1.2. Документальне оформлення операцій з обліку оборотних активів підприємства.....	16
1.3. Фінансовий облік оборотних активів на підприємстві.....	24
1.3.1. Організація обліку запасів	24
1.3.2. Облік грошових коштів.....	29
1.3.3 Облік дебіторської заборгованості.....	33
Висновки до розділу 1.....	34
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПП ФІРМА«ГАРМАШ».....	35
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства.....	35
2.2 Аналіз оборотних активів підприємства.....	39
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	47
2.4. Загальний аналіз фінансового стану підприємства	57
Висновки до розділу 2.....	63
3. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПП ФІРМА«ГАРМАШ».....	64
3.1.Характеристика організації обліку на підприємстві.....	64
3.2. Фінансовий облік оборотних активів на підприємстві.....	71
Висновки до розділу 3.....	78
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Актуальність теми. Організація ефективного функціонування будь-якого підприємства в сучасних умовах не можливе без організації ефективного управління його капіталом в цілому, так і окремих його складових необоротного та оборотного капіталу. Особливе значення має оборотний капітал, в який вкладені оборотні активи, сукупність якого включає різні елементи по значимості участі в процесі використання оборотних активів, так і за їх функціональному призначенню. Тобто, який вкладено в його оборотні активи.

Оборотний капітал підприємства є необхідною умовою та джерелом фінансування діяльності підприємства. Оборотний капітал складається з наступних елементів оборотних активів: запаси з відповідною структурою, дебіторську заборгованість за видами, грошові кошти у касі, на банківському рахунку в національній та іноземній валюті, поточні фінансові інвестиції, витрати майбутніх періодів, та інші оборотні активи. Від того, наскільки оптимальною є структура елементів оборотних активів, буде залежить тривалість одного обороту, тривалість виробничого циклу та тривалість фінансового циклу діяльності підприємства. Все це передбачає системного підходу до управління оборотними активами, постійного моніторингу їх використання, та аналізу їх ефективності використання кожного елементу.

Отримана інформації в процесі моніторингу і аналізу використання оборотних активів потребує вибору сучасних інструментів управління оборотними активами, таких як податковий, фінансовий та управлінський облік і фінансовий аналіз.

Дослідження основних теоретичних положень формування та використання оборотних активів розглядалися як в зарубіжних, так і у вітчизняних працях. Серед зарубіжних авторів можна виділити роботи Ф. Кене, А. Маршала, Дж. Ст. Мілля, А. Сміта, С.Фішера, Й. Шумпетера.

Серед вітчизняних авторів, які внесли значний вклад в дослідження у сучасну економічну теорію і практику формування та ефективного

використання оборотних активів можна виділити роботи І.Бланка, А.Золотарьова, В.Ковальова, М.Коробова, А. Поддєрьогіна, Р. Радіонова, Р. Сорокі, О. Терещенко, М. Черватюк, В. Шокун, Д. Шиян, С. Юрій та ін. Разом з тим, ряд питань щодо організації та методики обліку оборотних активів підприємств вимагає подальших досліджень та розробок.

Особливості організації та методики проведення фінансового аналізу оборотних активів та управління оборотним капіталом підприємства в цілому та за елементами досліджувались українськими та іноземними вченими, такими як Антонюк О., Барабаш Н., Бутинець Ф., Буркинський Б., Бутенко А., Купріна Н., Міллер М., Мних Є., Невмержицька Н., Осипов П., Притуляк Н., Поддєрьогін А, Савченко А., Ступницька Т., Шеремет В. та ін.

Однак, потребують додаткових досліджень питання теоретичних аспектів класифікації за ознаками оборотних активів, методики проведення аналізу ефективності використання оборотних активів з метою подальшого підвищення ефективності їх використання в операційної діяльності підприємства. Перелічені напрямки подальшого дослідження підтверджують актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи.

Мета та завдання дослідження. Метою даної кваліфікаційної роботи є дослідження організації і методики діючої системи бухгалтерського обліку оборотних активів підприємства відповідно діючого законодавства, документального оформлення обліку їх руху, методики проведення якісного фінансового аналізу з метою удосконалення процесу управління підприємством.

Для досягнення поставленої мети визначенні *завдання*:

- дослідити сутність та класифікацію оборотних активів підприємства відповідно до нормативних документів, різних трактувань щодо підходу до характеристики оборотних активів та їх обліку;

- дослідити особливості організації документального оформлення руху та фінансового обліку оборотних активів підприємства;

- провести фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства ПП ФІРМА «ГАРМАШ» з поглибленим аналізом основних показників його діяльності;

- дослідити особливості організації бухгалтерського обліку на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» та особливості ведення бухгалтерського, фінансового обліку оборотних активів на підприємства;

- провести фінансовий аналіз оборотних активів та їх елементів;

- запропонувати обґрунтовані шляхи вдосконалення обліку і аналізу оборотних активів з метою підвищення ефективності функціонування підприємства.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є оборотні активи підприємства, а предметом дослідження – облік та аналіз оборотних активів в системі управління підприємством.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися система методів дослідження та аналізу оборотних активів: порівняння – для зіставлення даних підприємства, проведення аналізу показників, що характеризують його діяльність; класифікації – при дослідженні підходів та ознак до класифікації категорії «оборотні активи»; середніх і відносних величин, метод вертикального та горизонтального аналізу – для аналізу інформації про діяльність підприємства та поглибленого аналізу оборотних активів та їхніх елементів; групування, вибіркового метод для регістрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів в даній кваліфікаційній роботі полягає в розробці напрямів та інструментів вдосконалення бухгалтерського обліку та фінансового аналізу оборотних активів для ПП ФІРМА «ГАРМАШ». Запропоновано використання комплексного підходу до проведення фінансового аналізу оборотних активів з виділенням окремих етапів, які спрямовані на постійний моніторинг зміни абсолютних та відносних показників ефективності використання оборотних активів в системі

управління підприємством з метою забезпечення стабільності, фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності підприємства.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися на науковій конференції здобувачів вищої освіти 26-29 березня 2024 р. та отримали позитивну оцінку.

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи становить 86 стор., містить 44 таблиці на 19 стор., 3 рисунки на 3 стор., 4 додатка, список використаних джерел з 44 найменування на 4 стор.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Дослідження теоретичних основ сутності та класифікації оборотних активів підприємства

Діяльність будь-якого підприємства починається з формування активів, які є умовою здійснення підприємством ефективної господарської діяльності. В структурі активів особливу роль грають оборотні активи, як елемент виробничого процесу. Недостатня забезпеченість підприємства оборотними активами приводить його діяльність до погіршення фінансового положення.

Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 (далі – НП(С)БО 1) «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи – це «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [12]. Таке визначення оборотних активів характеризує їх тільки з одного боку, як елемент фінансового циклу операційної діяльності.

Згідно Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» (далі – МСБО) оборотні активи трактують як «поточні» активи [9], які функціонально можуть використовуватися наступне:

- можуть бути реалізованими чи спожитими в операційному циклі;
- утримуються в основному для продажу;
- можуть бути реалізованими протягом дванадцяти місяців після звітного періоду;
- є грошовими коштами чи еквівалентами грошових коштів, за умови що немає обмежень щодо обміну чи використання цього активу для погашення зобов'язання принаймні протягом дванадцяти місяців після звітного періоду.

Разом з тим, Господарській кодекс України не використовує поняття «оборотні активи» и характеризує їх категорією як «оборотні засоби», але відповідно структури, характеристики [2].

Серед сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців немає узгодженості щодо зазначених понять. Низка дослідників вважають синонімами поняття «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні засоби», «оборотні кошти», «оборотні фонди», «поточні активи» [25], інші вчені об'єднують лише декілька понять, враховуючи їх економічний зміст, наголошуючи, що економічний зміст зазначених понять різний, саме тому ототожнювати їх помилково [24].

В результаті порівняння різних підходів до характеристики оборотних активів, їх сутності, їх можна об'єднати в групи, які наведено табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Трагування сутності економічної категорії «оборотні активи» вченими-науковцями

Автор	Визначення
Слав'юк Р.А.	Оборотні активи – ресурси, які належать підприємству і які напевнобуде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу.
Нашкерська	Оборотні активи – це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів та фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції.
Демченко Т.А.	Оборотні активи – це сукупність оборотних фондів та фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені у грошовій формі.
Ковальов В.В.	Оборотні активи – активи, що споживаються в ході виробничого процесу протягом року або звичайного операційного циклу, що перевищує 12 місяців через специфіку технологічного виробництва, і тому такі, що повністю переносять свою вартість виготовленої продукції.
Бланк І.О.	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та, що повністю споживаються в процесі одного виробничо-комерційного циклу.
Ермасова Н.Б.	Оборотні активи – це засоби, інвестовані підприємством в поточні операції під час кожного операційного циклу.
Кірейцев Г.Г.	Оборотні активи – це сукупність коштів, авансованих в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції.
Бутинець Ф.Ф.	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес, які повністю споживаються протягом одного операційного циклу.
Брейлі Р. Майєрс С.,	Оборотні активи – це такі активи, які компанія в найближчому майбутньому збирається перетворити в грошові кошти.
Боді З., Мертон Р.,	Оборотні активи – суми грошових коштів компанії та всі інші статті балансу, які протягом року передбачається перетворити в гроші

* складено автором на підставі джерела [32]

В результаті дослідження різних підходів авторів у трактуванні оборотних активів, їх об'єднує те, що вони обслуговують операційний та фінансовий цикли виробництва:

1. Оборотні активи, як форма оборотних засобів, є сукупністю оборотних виробничих фондів і фондів обігу в грошовому вираженні;
2. Оборотні активи визначаються як грошові кошти, які авансовані для утворення оборотних виробничих фондів і фондів обігу;
3. Оборотні активи визнаються активами, що призначені для виробничого споживання чи реалізації протягом операційного циклу.

Таким чином, можна надати власну характеристику оборотних активів, які відображають їх специфіку: Оборотні активи, це ресурси підприємства, які приймають участь у виробничому процесі на протязі операційного і фінансового циклу, змінюють власну натурально-речовинну форму та переносять власну вартість на готовий продукт на протязі одного обороту.

Слід зазначити, що у визначеннях категорії «оборотні активи» є багато спільного як за змістом, так і за методами впливу на об'єкт управління, як авансована їх вартість, що характеризує оборотний капітал підприємства., тобто можна казати, що оборотні активи є формою відображення оборотного капіталу, як способу фінансування діяльності підприємства.

На наш погляд, така двоїстість характеру оборотних активів полягає у тому, що вони одночасно можуть бути як в натурально-речовинній формі так і в грошовій формі, все буде залежить від того, на якій стадії операційного циклу або фінансового циклу вони знаходяться, в стадії виробництва або на стадії реалізації. Тобто, коли вони виступають джерелом здійснення операційного циклу, а коли вони вже є результатом операційного циклу і обслуговують фінансовий цикл, то виступають в грошовій формі.

Таким чином, оборотні активи завжди відображають характер розміщення оборотного капіталу у процесі господарської діяльності. Разом з тим, на цьому етапі відсутня кінцева мети їхнього використання. Така невизначеність передбачає особливості організації оборотних активів

підприємства на наступних принципах:

- самостійності підприємств щодо формування, розпорядження та управління оборотними активами;
- планувати потреби та розміщення оборотних активів за відповідними елементами й підрозділами з метою забезпечення безперебійної роботи;
- формувати наявність оборотних коштів з урахуванням змінних вимог обсягу виробництва, постачальників і споживачів, рівня цін на сировину та матеріали; форм розрахунків підприємства;
- оптимальної системи фінансування оборотних коштів за рахунок власних ресурсів та залучених коштів за умови забезпечення стабільного фінансового стану підприємства, його платоспроможності;
- контроль за оптимальним розміщенням і використанням оборотних коштів з метою прискорення оборотності активів а тривалості обороту [1].

Будь-які активи, мають свої переваги та недоліки. Перевагами оборотних активів є висока ліквідність, можливість швидкої реструктуризації, також можливість підвищення швидкості обігу шляхом раціонального управління, а також частина оборотних активів вже є готовим засобом платежу. Недоліками оборотних активів є високий рівень фінансових ризиків, знецінення грошових коштів в результаті інфляційних процесів, додаткові витрати на зберігання зайвих оборотних активів, а також активи, які не задіяні у виробництві, не приносять прибутку [6].

Зміст, класифікація та характеристика оборотних активів розглядаються з різних позицій як в офіціальних нормативно –правових документах, так і серед вчених. Розглянемо елементи оборотних активів, які наведено в балансі підприємства в розділу оборотні активи та розкрито в таблиці 1.2.

Проведення класифікації за ознаками важливе для проведення аналізу оборотних активів, їх ролі, функцій і значимості у виробничому процесі. Яким чином кожний із елементів впливає на ефективність діяльності підприємства, на оборотність активів і тривалість операційного та економічного циклу виробництва.

Таблиця 1.2 Склад оборотних активів у балансі підприємства

Назва Статей активу	Характеристика до статей
Запаси	Запаси - це активи, які підприємство використовує для подальшого споживання під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг; запаси готової продукції для реалізації
Векселі одержані	Відображають суми, які підприємство одержить в результаті погашення векселя власними або кредитними коштами. Вексель - цінний папір, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання боржника сплатити у певний термін визначену суму
Дебіторська заборгованість	Дебітори - фізичні й юридичні особи, які заборгували підприємству певні суми грошових коштів або інші активи на певну дату
Поточні фінансові інвестиції	Відображають фінансові інвестиції на строк, що не перевищує 1 року
Грошові кошти та їх еквіваленти	Відображають кошти в касі підприємства, на поточних рахунках у банках
Інші оборотні активи	Відображаються суми оборотних активів, які не можуть бути включені до вище названих груп
Витрати майбутніх періодів	Відображають вартість витрат, які здійснені впродовж поточного або попередніх періодів, але підлягають віднесенню на собівартість у майбутніх періодах.

*Складено автором на підставі [6].

В результаті класифікації оборотних активів за ознаками також надає можливість здійснювати напрямки подальшого теоретичного обґрунтування сутності та характеристики оборотних активів, удосконалення методології і методів аналізу оборотних активів з метою розробки планів впровадження механізму управління оборотними активами. Удосконалення методології аналізу оборотних активів передбачає посилення підготовки аналітичних кадрів, забезпечення аналітичним матеріалом. [7, с.150]. Приклад класифікації за ознаками наведено на рис.1.1.

З точки зору можливої дохідності оборотні активи поділяються на наступні види [13]:

- високоприбуткові (поточні фінансові інвестиції, депозити);
- середньо прибуткові (готова продукція, дебіторська заборгованість),
- неприбуткові (запаси товарно-матеріальних ресурсів, готова продукція, що не користується попитом, грошові кошти);

Рис.1.1 Класифікація оборотних активів за ознаками

– збиткові (частина запасів товарно-матеріальних ресурсів, якість та кількість яких в процесі зберігання зменшується, безнадійна заборгованість). Велика наявність збиткових активів може загрожувати підприємству банкрутством

Використання такої класифікації дає можливість визначити і поділити оборотні активи, які забезпечать відповідний рівень ліквідності підприємства:

– високоліквідні – оборотні активи, що можуть бути моментально та без

додаткових зусиль перетворені в грошові кошти. До них відносять грошові кошти та поточні фінансові інвестиції, строк яких конвертування – до 90 днів.

– середньоліквідні – оборотні активи, для переведення яких в готівку потрібен додатковий час. До них відносять товарні запаси, готову продукцію та дебіторську заборгованість;

– низьколіквідні – активи, для реалізації яких потрібен тривалий час. До них відносяться виробничі запаси підприємства, готова продукція, що не користується попитом.

Основу нормативно-правового регулювання обліку оборотних активів розкриває Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р №996-XIV зі змінами та доповненнями, який регулює систему ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, а також їх державне регулювання на підприємстві в цілому [1], облікова політика підприємства та Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, які будуть регулювати його діяльність, до таких належать:

- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [8];
- П(С)БО 9 «Запаси» [9];
- П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [10];

Кожна група активів мають свої переваги та недоліки. Перевагами оборотних активів є висока ліквідність, можливість швидкої реструктуризації, також можливість підвищення швидкості обігу шляхом раціонального управління, а також частина оборотних активів вже є готовим засобом платежу. Недоліками оборотних активів є високий рівень фінансових ризиків, знецінення грошових коштів в результаті інфляційних процесів, додаткові витрати на зберігання зайвих оборотних активів, а також активи, які не задіяні у виробництві, не приносять прибутку [6].

Загалом, оборотні активи є найбільш динамічною і ліквідною частиною майна будь-якого підприємства. У їх структуру входять матеріальні активи, кошти в розрахунках, фінансові інструменти, грошові кошти підприємства. Згідно з проведеним нами дослідженням [45], на даний момент, немає єдиної

класифікації оборотних активів чи їх складових частин. Тому різні вчені класифікують їх по-різному відповідно до різних класифікаційних ознак

1.2 Документальне оформлення операцій з обліку оборотних активів підприємства

Для проведення характеристики документального оформлення операцій розглянемо запаси, МШП, дебіторську заборгованість та грошові активи. Формування бази облікових документів засновується на обліковій політиці підприємства, яка розробляється самостійно під керівництвом головного бухгалтера.

Від правильно організованого документування виробничих запасів залежить правильність визначення вартості списаних на виробництво запасів, незавершеного виробництва, відображення у звітності.

Для документування руху запасів передбачено типові первинні документи. Документи, якими оформлюється надходження і витрачання запасів, наведено в табл. 1.3

Більшість документів із обліку запасів складаються працівниками інших структурних підрозділів підприємства або надходять від контрагентів. Тому, для забезпечення своєчасного відображення господарських операцій із запасами в бухгалтерському обліку, на підприємстві повинні чітко визначатися графіком документообігу терміни передачі первинних документів до бухгалтерської служби для відповідної обробки.

В табл. 1.4. наведено документообіг для внутрішнього переміщення.

Приймання виробничих запасів у постачальників або на залізничній станції чи в аеропорту здійснює експедитор підприємства, якому видається довіреність. Запаси оприбутковуються у відповідних одиницях виміру (вагових, об'ємних). Якщо виробничі запаси надходять в одних одиницях, а витрачаються в інших, то вони обліковуються в двох одиницях виміру [8, с.67].

Таблиця 1.3 – Документальне оформлення надходження запасів [5]

Ситуація	Первинний документ	Пояснення
Надходження ТМЦ від постачальників		
ТМЦ надійшли від постачальника або від переробника (якщо переробка сировини була на стороні)	Прибутковий ордер типової форми № М-4; товарно-транспортна накладна (ТТН) зі штампом «оприбутковано»	Типова форма № М-4 складається матеріально відповідальною особою в одному примірнику в день надходження товарно-матеріальних цінностей(ТМЦ) на склад від постачальників. Усі графи заповнюються на підставі документа постачальника.
1. Є розбіжності між ТМЦ, що фактично надійшли, і даними про них у документах постачальника. 2. ТМЦ надійшли без документів	Акт про приймання матеріалів типової форми № М-7 прибутковий ордер типової форми № М-4	Акт про приймання матеріалів типової форми № М-7 (далі – акт) складається: – за наявності розбіжностей між фактичною і заявленою в супровідних документах кількістю та якістю ТМЦ; – під час надходження ТМЦ без документів. – В акті зазначаються фактично отримані ТМЦ. Акт складається у двох примірниках, з обов'язковою участю матеріально відповідальної особи
Готова продукція або інші матеріали надійшли з виробництва на склад	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів типової форми № М-11	Типова форма № М-11 використовується для обліку руху ТМЦ усередині підприємства, яка оформляється у двох примірниках і підписується головним бухгалтером або його заступником
ТМЦ надійшли як внесок до статутного капіталу підприємства	Прибутковий ордер типової форми № М-4, акт про приймання матеріалів типової форми № М-7, ТТН	Отримання ТМЦ як внеску до статутного капіталу оформляється одним з трьох названих документів: – або типовою формою № М-4, – або типовою формою М-7, – або ТТН.
ТМЦ отримані від розбирання ОЗ	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів типової форми № М-11	При списанні ОЗ складається акт типової форми № ОЗ-3 або № ОЗ-4. У цьому акті зазначаються матеріали, отримані в ході розбирання об'єкта ОЗ.
Запаси, отримані безплатно	типової форми № М-11, акт про приймання № М-7, прибутковий ордер типової форми № М 4, ТТН	оформляється одним з названих документів: – або типовою формою № М-4, – або типовою формою № М-7, – або ТТН.
ТМЦ, отримані від фізичних осіб (не СПД),	Закупівельний акт	У закупівельному акті фіксуються дата і місце складання, одиниця виміру господарської операції, зміст та обсяг посади осіб, особистий підпис або інші дані

Таблиця 1.4 – Документи на оформлення внутрішнього переміщення запасів [9]

Назва документа	Характеристика
Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (типова форма № М- 11)	Накладна призначена для обліку руху запасів усередині підприємства, а також вона оформляється у разі відпускання ТМЦ господарствам підприємства, розташованим за його територією. Тоді накладна заповнюється на підставі нарядів та інших документів. Перший примірник передають складу як підставу для відпускання матеріалів, другий – отримувачеві матеріалів.
Лімітно-забірна картка (типові форми № М-8, №М-9, № М-28, № М-28а)	Типова форма № М-8 застосовується при багаторазовому відпусканні матеріалів з одним номенклатурним номером на один місяць; Типова форма № М-9 – при чотириразовому відпусканні лімітованих матеріалів, які відносяться на один вид витрат (замовлення на один місяць і на різні види витрат, замовлень); Типові форми №М-28 та №28а –відпусканні матеріалів у будівництві.
Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (типова форма № М-10)	Складається відділом постачань або плановим відділом при відпусканні матеріалів понад установлений ліміт або при заміні матеріалів за дозволом директора, головного інженера або інших уповноважених осіб підприємства. Акт заповнюється в двох примірниках: один передається до цеху (ділянки) – отримувачеві матеріалів, другий – на склад або до комори цеху.

Особливої уваги потребує документування малоцінних швидкозношуваних предметів (далі – МШП), оскільки для даного виду запасу розроблені окремі форми первинних документів.

Малоцінні швидкозношувані предмети – це багато разові матеріальні активи, очікуваний строку використання яких становить менше одного року. Протягом відведеного терміну використання не змінюють свою початкову фізичну форму, не втрачають своїх функціональних якостей [44].

Надходження, переміщення і відпускання МШП оформляються первинними документами, правила застосування яких регламентуються Положенням про документальне забезпечення запасів у бухгалтерському обліку, Затвердженим Міністерством фінансів України 24.05.1995 р. за №88 та іншими нормативними актами [11].

Основні елементи МШП:

- інструменти;
- господарській інвентар;
- спецоснащення;
- спецодяг;
- -інша малоцінка.

Для організації обліку МШП застосовуються типові форми первинних документів, затверджені наказом Міністерства статистики України від 22.05.96р. № 145, а саме:

МШ-1 Відомість на поповнення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв),

МШ-2 Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів,

МШ-3 Замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристроїв),

МШ-4 Акт вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів,

МШ-5 Акт на списання інструментів (пристроїв) та їх обмін на придатні,

МШ-6 Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв,

МШ-7 Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв,

МШ-8 Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Відпуск інструментів та інших предметів у тривале користування оформлюється вимогою, яка складається у двох примірниках. Для обліку руху МШП також застосовуються первинні документи з обліку матеріалів (форми М-4, М-8, М-9, М-11).

Відображення у бухгалтерському обліку дебіторської заборгованості здійснюється на Документування дебіторської заборгованості

У процесі діяльності суб'єкт господарювання здійснює різні операції, тобто продає або купує товари, виконує роботи або послуги тощо. А отже, періодично, чи навіть майже завжди, виникає дебіторська заборгованість. Вона може бути поточною, довгостроковою, сумнівною, безнадійною.

Розрахунки з дебіторами – найважливіші показники, які

характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання. Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначено Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [10], який застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

В основі організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості лежить її класифікація, яка забезпечує групування та систематизацію інформації про заборгованість у різних обліково-аналітичних розтинах, орієнтованих на задоволення специфічних інформаційних потреб оперативного і стратегічного управління. Від ступеню деталізації інформації залежить здатність керівництва підприємством своєчасно і ефективно управляти заборгованістю, можливість оперативного аналізу її та прогнозування, а в кінцевому результаті – обґрунтованість прийнятих управлінських рішень.

При класифікації дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку враховуються два критерії, які запропонував Є.О.Донін [27]:

- строк, який залишився до погашення заборгованості від дати балансу;
- зв'язок з нормальним операційним циклом.

За цими ознаками виділяють довгострокову і поточну дебіторську заборгованість. У разі, якщо строк погашення дебіторської заборгованості, що не виникає в ході нормального операційного циклу, менше року, вона відноситься до поточної.

Дебіторська заборгованість також класифікується за об'єктами щодо яких вона виникла. Згідно з цим критерієм у бухгалтерському обліку виділяють два види дебіторської заборгованості:

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги – це заборгованість покупців і замовників за реалізовані їм продукцію, товари, наданні послуги, виконані роботи.

Дебіторська заборгованість за розрахунками – це заборгованість, що характеризує інші види розрахунків підприємства з різними дебіторами і включає:

- дебіторську заборгованість за розрахунками за виданими авансами іншим підприємствам у рахунок наступних платежів;

- дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом, що виникає у зв'язку з відшкодуванням або переплатою за податками, зборами та іншими обов'язковими платежами;

- дебіторську заборгованість за розрахунками з підзвітними особами за виданими авансами на відрядження або господарські потреби підприємства;

- дебіторську заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів у вигляді дивідендів, процентів, роялті, що підлягають надходженню;

- дебіторську заборгованість за розрахунками за відшкодуванням завданих збитків підприємству працівниками у результаті нестач і втрат від псування цінностей;

- дебіторську заборгованість за розрахунками за претензіями, пред'явленими контрагентам, а також за пред'явленими їм та визнаними штрафами, пенею;

- дебіторську заборгованість із внутрішніх розрахунків, що виникає між пов'язаними сторонами або внаслідок внутрішньогосподарських взаємовідносин між підприємствами;

- дебіторську заборгованість за розрахунками з іншими дебіторами.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги виникає коли підприємство реалізує їх у кредит, тобто з відстрочкою платежу. Для бухгалтерського обліку такої дебіторської заборгованості використовується активний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», який має три субрахунки:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;

- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;
- 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ».

Регістром аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками є відомість № 3.1, а синтетичного обліку – журнал № 3.

У процесі діяльності підприємства виникає поточна дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг. Для обліку такої заборгованості передбачений рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами», який має 9 субрахунків, характеристика яких наведена у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Субрахунки різних дебіторів рахунку 37

Назва субрахунку	Д-т	К-т
371 –Розрахунки за виданими авансами	30, 31	30, 31
372-Розрахунки з підзвітними особами	30	30
373-Розрахунки за нарахованими доходами	31, 33	31, 33
374-Розрахунки за претензіями	31,68, 50	31, 68, 50
31375-Розрахунки за відшкодування завданих збитків	66,40,30, 31	66, 40, 301, 31
376-Розрахунки за позиками членів кредитних спілок	30, 31, 66	66, 30 ,31
377-Розрахунки з іншими дебіторами	30,31, 36,68, 60, 28	30, 31, 36, 63, 68,50, 28
378-Розрахунки з державними цільовими фондами	44,50,60, 33, 64	50 ,60, 44, 33, 64
379- Розрахунки за операціями з деревативами	97, 68,31	31,68,97

Аналітичний облік розрахунків з різними дебіторами ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами її виникнення та погашення, за позиками членам кредитних спілок – у розрізі членів спілки. Регістром аналітичного обліку розрахунків з іншими дебіторами є відомість № 3.2, а синтетичного обліку – журнал № 3.

Первинні документи, які підтверджують рух грошових коштів, повинні бути належним чином упорядковані. Касові операції оформлюються документами, типові форми яких затверджено Міністерством статистики України за згодою з Національним банком України і Міністерством фінансів України, і які повинні застосовуватися без змін на всіх підприємствах,

незалежно від їх відомчої підпорядкованості та форми власності. Документування операцій з грошовими коштами здійснюються згідно з Положенням про ведення касових операцій в Україні №148 від 29.12.2017 зі змінами (далі – Положення №148) [19].

Таблиця 1.6 – Документи для обліку касових операцій

Код документа	Назва первинного документа	Призначення
КО-1	Прибутковий касовий ордер	Оформлення надходження готівки в касу
КО-2	Видатковий касовий ордер	Оформлення видачі готівки з каси
КО-3	Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів	Призначений для реєстрації в бухгалтерській службі касових документів
КО-3а	Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів	Призначений для реєстрації в бухгалтерській службі касових документів
КО-4	Касова книга	Відображення обліку операцій з готівкою касиром
КО-5	Книга обліку прийнятих і виданих касиром грошей	Відображення обліку коштів, які надходять в касу

Підприємства, які здійснюють розрахункові операції у готівковій чи безготівковій формі (із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо) при продажу товарів (наданні послуг) у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг, повинні обов'язково видавати наступні документи :

ФКЧ-1 Фіскальний касовий чек на товари (послуги),

ФКЧ-2 Фіскальний касовий чек видачі коштів,

РК-1 Розрахункова квитанція [13,с.182].

Господарські операції відображаються в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені. Касові ордери або документи, що їх замінюють, до передачі в касу реєструються бухгалтерією в Журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових документів. Можливі варіанти ведення Журналу за типовими формами №КО-3 або КО-3а [51].

В сучасних умовах набувають розрахунки за допомогою банківських платіжних карток (БПК). Такий вид розрахунків регулюється Положенням «Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів», затвердженим постановою Правління НБУ №223 від 30.04.2010 р. [20]. Банківські платіжні картки можуть застосовуватися: для здійснення безготівкових розрахунків; для отримання готівки; для видачі зарплатні працівникам.

Операції з платіжними картками оформляються розрахунковими документами на паперових носіях і складаються за місцем здійснення операції. Такими розрахунковими документами є сліп або квитанція торговельного терміналу (вони оформляються на спеціальних пристроях відповідно – механічний пристрій – імпринтер та електронний пристрій – платіжний термінал). Сліп (невелика квитанція) заповнюється у трьох примірниках (для клієнта, для банку, для підприємства) і підтверджує здійснення операцій за картою, містить набір даних із цієї операції та відбиток реквізитів платіжної картки. Квитанція торговельного терміналу заповнюється у двох примірниках (перший – клієнту, другий – підприємству, банк отримує електронну копію сліпу) [20].

1.3. Фінансовий облік оборотних активів на підприємстві

1.3.1. Організація обліку запасів

Синтетичний облік елементів оборотних активів здійснюється відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 30.11.1999 р. №291 [17] та Інструкції «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 30.11.99 зі змінами [3].

Синтетичний облік належних підприємству виробничих запасів здійснюється на рахунку 20 «Виробничі запаси». Даний рахунок призначений

для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини і матеріалів будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва. За дебетом рахунка відображається надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, а за кредитом – витрачання на виробництво переробку, відпуск на сторону, уцінка.

Рахунок 20 має такі субрахунки: 201 «Сировина й матеріали»; 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»; 203 «Паливо»; 204 «Тара й тарні матеріали»; 205 «Будівельні матеріали»; 206 «Матеріали, передані в переробку»; 207 «Запасні частини»; 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»; 209 «Інші матеріали» [17].

Основні господарські операції та кореспонденцію рахунків за ними, що відображають надходження та витрачання виробничих запасів, наведено в таблицях 1.7 та 1.8.

Таблиця 1.7 – Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку надходження виробничих запасів

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
Оприбутковано на склад виробничі запаси, які виготовлені на підприємстві (або повернення невикористаних)	20	23
Оприбутковано виробничі запаси, які придбані підзвітним особам	20	372
Оприбутковано виробничі запаси як внесок в статутний капітал	20	46
Відображено суму дооцінки виробничих запасів	20	423
Оприбутковано лишки виробничих запасів, виявлені при інвентаризації	20	719
Відображено надходження виробничих запасів від постачальників та підрядників та інших кредиторів	20	63
Відображено суму ПДВ (податковий кредит) при придбанні запасів	64	63
Відображено дохід від безоплатно одержаних виробничих запасів	20	745

Таблиця 1.8 – Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку вибуття виробничих запасів

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
Спрямовано виробничі запаси на здійснення капітальних інвестицій з метою створення основних засобів та нематеріальних активів	15	20
Витрачено виробничі запаси на основне виробництво	23	20
Списано виробничі запаси на витрати, які пов'язані з виправленням браку	24	20
Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані з освоєнням виробництва нових видів продукції	39	20
Списано виробничі запаси на загальновиробничі витрати	91	20
Списано виробничі запаси на адміністративні витрати	92	20
Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані із збутом продукції	93	20
Відображено собівартість реалізованих виробничих запасів	943	20
Відображено суму уцінки виробничих запасів	946	20
Відображено суму нестач виробничих запасів, яка підлягає врегулюванню	947	20

В умовах автоматизації обліку налагодити чіткий облік надходження та витрачання виробничих запасів досить легко, оскільки до пам'яті комп'ютера вводяться фактичні дані про надходження та витрачання запасів і в автоматичному режимі виводиться їх залишок на будь-який момент часу. Відображення інформації стосовно обліку виробничих запасів проводять у графах 3-4 Розділу III Журналу 5 [39].

За допомогою синтетичного обліку неможливо контролювати наявність та рух кожного виду товарно-виробничих запасів. Для отримання деталізованої інформації, необхідної для управління запасами за їх окремими видами та процесами, організовується аналітичний облік. При застосуванні комп'ютерної техніки в обліку замість Журналу 5 можуть складатися регістри, як для складання фінансової звітності, так і для потреб управлінського персоналу, аналізу даних і прийняття управлінських рішень [30].

Для бухгалтерського обліку наявності, руху і використання оборотних засобів праці відповідним планом передбачено рахунок 22 «Малоцінні і швидкозношувані предмети». Рахунок малоцінних і швидкозношуваних

предметів має забезпечувати формування зведених показників їх наявності, зносу, руху і залишків. Це активний балансовий рахунок. По дебету – надходження МШП, а по кредиту – вибуття (списання) [12].

Таблиця 1.9 - Типові проводки ля придбання МШП [35]

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Придбання МШП за плату			
1	Відображено заборгованість під час одержання МШП від постачальників:		
	– на суму без ПДВ	22	631
	– на суму ПДВ	641	631
2	Оплачене постачальникам вартість одержаних МШП (з ПДВ)	631	311
Одержання МШП як внеску до статутного капіталу			
3	Збільшено статутний капітал на суму, вказану в установчих документах	46	40
4	Одержано МШП на суму збільшення статутного капіталу	22	46
Інші варіанти надходження МШП			
5	Оприбутковано МШП, виявлені під час інвентаризації (за вартістю аналогічних, що значиться на підприємстві)	22	719
6	Безоплатно одержані МШП (за справедливою вартістю)	22	719
Списання МШП			
7	Списано МШП для:		
	– виробництва продукції	23	22
	– загальновиробничих потреб	91	22
	– адміністративних потреб	92	22
	– капітального будівництва	15	22
	– забезпечення збуту продукції	93	22
Реалізація МШП			
8	Відображено дохід від реалізації	377	712
9	Списано собівартість реалізованих МШП	943	22
10	Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ	712	641
Безоплатна передача МШП			
11	Передано МШП	949	22
12	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	949	641

Аналітичний облік МШП ведуть за видами предметів за однорідними групами, установленими, виходячи з потреб підприємства. З метою забезпечення збереження даних предметів в експлуатації на підприємствах повинен бути організований належний контроль за рухом МШП, зокрема, оперативний і кількісний облік.

Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) використовується рахунок 23 «Виробництво». Зокрема, для обліку на окремих субрахунках витрат [13] Для забезпечення обліку готової продукції+ використовують рахунок 26. Тобто по дебету буде 26, а по кредиту 23. Далі проводки відображають процес реалізації готової продукції

За дебетом рахунку 23 «Виробництво» відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати і втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин, за кредитом - вартість фактичної виробничої собівартості заведеної виробництвом готової продукції (у дебет рахунків 26, 27), вартість виконаних робіт і послуг (у дебет рахунку 90), собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів, робіт, послуг (інструменту, енергії, ремонтно-транспортних послуг тощо) [3].

Готова продукція, виготовлена на підприємстві, є складовою запасів. Відповідно до Інструкції №291 [3] до готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам.

Для обліку готової продукції призначений рахунок 26 «Готова продукція». За дебетом рахунку 26 «Готова продукція» відображають надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю [17].

В аналітичному обліку можна відобразити готову продукцію за обліковими цінами. При списанні готової продукції з рахунку 26 «Готова продукція» суму відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами визначають як добуток рівня (відсотка) відхилень і вартості відпущеної зі складу готової продукції за обліковими цінами. Аналітичний облік готової продукції здійснюють за її видами щодо матеріально відповідальних осіб за масою, кількістю та собівартістю або оптовими цінами – в окремих підприємствах промисловості.

Товари, що надходять від постачальників на основі товарно-транспортних накладних після перевірки дотримання умов поставки за найменуваннями товарів, їх масою чи кількістю, асортиментом, ціною, якістю, знижками, транспортними витратами, обліковуються на однойменному рахунку 28 «Товари». Вони обліковуються за видами, найменуваннями, сортами за купівельною вартістю, що включає торгіву націнку. Тому при оприбуткуванні товарів складають розрахунок націнки на них і під звіт матеріально-відповідальним особам відносять їх повну вартість. Субрахунки рахунка 28 та їх характеристика наведена у наведено перелік типових проводок рахунку 28 [38].

1.3.2. Облік грошових коштів

Інструкцією № 291 для обліку грошових коштів у касі підприємства передбачений рахунок 30 «Готівка», який має наступні субрахунки [14]: 301 «Готівка в національній валюті»; 302 «Готівка в іноземній валюті».

Якщо на підприємстві є не одна каса (наприклад, окрім каси підприємства - каса в торгових підрозділах), до субрахунків 301 і 302 можуть відкриватися субрахунки для обліку готівкових грошових коштів в операційній касі, наприклад [3]: 301/1 «Готівка операційної каси в національній валюті» і 302/1 «Готівка операційної каси в іноземній валюті» і субрахунки для обліку грошових коштів в касі підприємства, наприклад: 301/2 «Готівка підприємства в національній валюті» і 302/2 «Готівка підприємства в іноземній валюті».

Дані субрахунки використовуються для обліку виданих з основної каси в операційні каси коштів, а також для обліку касових надходжень (зокрема виторгу) в основну касу з операційних.

За дебетом рахунка 30 «Готівка» відображається надходження коштів в касу підприємства (операційну касу), за кредитом – виплата коштів з каси підприємства (операційної каси). Наведено перелік найбільш розповсюджених операцій з готівкою в таблиці 1.10.

Таблиця 1.10 – Кореспонденція рахунків розрахунку готівкою [38]

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
Операції за дебетом рахунка			
1	Надійшла і оприбуткована до каси готівка	301	311
2	Надійшла готівка за короткострокові векселі одержані	301	341
3	Надійшла до каси виручка від реалізації продукції /робіт, послуг, основних засобів та інших активів від вітчизняних покупців	301	361
4	Повернення до каси раніше виданих авансів	301	371
5	До каси повернуто помилково видану заробітну плату	301	661
6	До каси повернуто відшкодування матеріального збитку	301	375
7	Надійшла до каси готівка згідно з висунутими до постачальника раніше претензіями	301	374
8	Одержано кошти від позикодавців (за надані ними короткострокові кредити або інші залучені кошти)	301	60
Операції з кредитом рахунка			
9	Здана готівка на поточний рахунок у банку	311	301
10	Придбано за готівку цінні папери інших підприємств	14	301
11	Сплатена готівкою заборгованість покупцям і замовникам за виставлені претензії	374	301
12	Видано готівку лід звіт на господарські потреби, на відрядження, а також на відшкодування перевитрат за затвердженими авансовими звітами	372	301
13	Видано персоналу підприємства позики на індивідуальне житлове будівництво та на інші потреби за рахунок коштів, одержаних від банків	377	301
14	Придбано власних акцій акціонерним товариством за готівку	451	301
15	Списано суми цільових коштів, витрачених з каси	48	301

Для обліку наявності і руху грошових коштів, які знаходяться на рахунках у банку і які можуть бути використані для поточних операцій, призначений рахунок 31 «Рахунки в банках», що має такі субрахунки: 311 «Поточні рахунки в національній валюті»; 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»; 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»; 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»; 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»; 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» [17].

В табл. 1.11 наведено кореспонденцію рахунків банківських операцій

Таблиця 1.11– Кореспонденція рахунків операцій на рахунку у банку [38]

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
Операції за дебетом рахунка			
1	Внесено на рахунок у банку готівку з каси підприємства	311	301
2	Одержано кошти на рахунок у банку від вибуття або зменшення вартості фінансових інвестицій	311	14
3	Погашена довгострокова дебіторська заборгованість	311	18
4	Повернено на поточний рахунок невикористані акредитив або залишок чекової книжки	311	313
5	Повернено іншим підприємством виданий йому раніше аванс	311	371
6	Надійшли на рахунок кошти від продажу акцій (в сумі, що перевищує номінальну вартість)	311	421
7	Одержано довгострокову фінансову допомогу	311	55
8	Повернено грошові кошти постачальниками чи підрядниками, одержані ними за товари (роботи), які не були поставлені (виконані)	311	631
9	Одержано виручку від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг	311	70
10	Одержано кошти від реалізації запасів, МШП та інших оборотних активів	311	712
Операції з кредитом рахунка			
11	Перераховано кошти на здійснення фінансових інвестицій	14	311
12	Оплачено витрати з виправлення браку (наприклад, перераховано кошти гарантійній майстерні	685	311
13	Знято кошти з банківського рахунка в касу підприємства	301	311
14	Виставлено акредитив іншому підприємству, перераховано гроші на чекову книжку тощо	313	311
15	Перераховано кошти банку на придбання валюти	333	311
16	Перераховано кошти на оплату власних акцій, що викуповуються в акціонерів	45	311
17	Повернено зворотну фінансову допомогу	55	311
18	Перераховано кошти постачальникам (підрядчикам) за товари (роботи, послуги)	631	311

Субрахунки 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» і 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» призначені для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів в іноземній валюті. За дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом - їх використання. Зміст найбільш поширених господарських операцій, які впливають на зміну залишків за касою і поточним рахунком.

Синтетичний облік касових операцій ведуть в Журналі-ордері №1 та відомості аналітичного обліку № 1. Дані про операції за рахунками в банку за журнально-ордерної форми обліку систематизуються у двох багатографних реєстрах: у журналі-ордері №1 за кредитом рахунка 31 «Рахунки в банках» і у відомості №1.2 – за дебетом рахунка. Записи в журналі-ордері та у відомості роблять після обробки банківських виписок [29, с.290].

Для відображення інформації про наявність і рух грошових документів (у національній і іноземній валютах), що знаходяться в касі підприємства (поштових марок, сплачених проїзних документів, путівок в санаторії, пансіонати, у дома відпочинку і т. п.), і про кошти в дорозі, тобто грошових сумах, внесених до кас банків або поштових відділень для подальшого їх зарахування на банківські та інші рахунки підприємства, використовується рахунок 33 «Інші кошти». До цього рахунку відкриваються наступні субрахунки [14]: 331 «Грошові документи в національній валюті»; 332 «Грошові документи в іноземній валюті»; 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»; 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»; 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті».

За дебетом рахунку 33 «Інші кошти» відображається надходження грошових документів в касу підприємства і коштів у дорозі, за кредитом - вибуття грошових документів і списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки.

Підставою для списання сум, що обліковуються на рахунку 33 «Інші кошти», є виписки банку, які підтверджують зарахування грошових коштів [64, с.643]. Аналітичний облік грошових документів ведеться за їх видами. Дані про рух інших грошових коштів відображаються в журналі 1 в дебет рахунка 33 «Інші кошти» з кредиту різних рахунків, розділі 6 та 7 – аналітичні дані до субрахунків 333 та 334. Приклади типової кореспонденції рахунку 33 «Інші кошти» наведено у **Додатку В**.

1.3.3. Облік дебіторської заборгованості

У процесі діяльності суб'єкт господарювання здійснює різні операції, тобто продає або купує товари, виконує роботи або послуги тощо. А отже, періодично, чи навіть майже завжди, виникає дебіторська заборгованість. Вона може бути поточною, довгостроковою, сумнівною, безнадійною. Розрахунки з дебіторами — найважливіші показники, які характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначено Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [14], який застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

В основі організації бухгалтерського обліку заборгованості лежить її класифікація, яка забезпечує групування та систематизацію інформації про заборгованість у різних обліково-аналітичних розтинах, орієнтованих на задоволення специфічних інформаційних потреб оперативного і стратегічного управління. При класифікації дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку враховуються два критерії:

- строк, який залишився до погашення заборгованості від дати балансу;
- зв'язок з нормальним операційним циклом.

1. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги. Як правило, ця заборгованість складає значну частину в структурі оборотних активів.

2. Дебіторська заборгованість за розрахунками:

- дебіторську заборгованість за виданими авансами ;
- дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом;
- дебіторську заборгованість з підзвітними особами;
- дебіторську заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів;
- дебіторську заборгованість за відшкодуванням завданих збитків

підприємству;

- дебіторську заборгованість за розрахунками за претензіями;
- дебіторську заборгованість із внутрішніх розрахунків,;
- дебіторську заборгованість за розрахунками з іншими дебіторами.

Разом з тим, на більшості підприємств в структурі оборотних активів значне місце займають інші оборотні активи. Сюди відносять суми оборотних активів, які неможливе віднести до попередніх названих елементів. Інші оборотні активи в балансі відображені в строчці 1190. Як правило, в цю строку списують дебіторську заборгованість за рахунком 33, який має субрахунки 331 грошові документи в національній валюті № субрахунок 332- грошові документи в іноземній валюті № субрахунок 333 – грошові кошти в дорозі в національній валюті; субрахунок 334 – грошові кошти в іноземній валюті; субрахунок 335 – електронні гроші.

Разом з тим, отримати достовірну інформацію про рух на цьому рахунку не представляється можливим в зв'язку комерційної таємниці, яка не відображена у формах фінансової звітності. В зв'язку з недоступністю інформації, ми не приводим порядок обліку операцій по даному рахунку.

Приклади загального обліку операцій з відображенням дебіторської заборгованості за товари наведено у Додатку Д

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги виникає, коли підприємство реалізує їх у кредит, тобто з відстрочкою платежу. Для бухгалтерського обліку такої дебіторської заборгованості використовується активний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». Типова кореспонденція операцій наведено у **ДодаткуБ**

2.ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

2.1 Техніко-економічна характеристика ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

ПП ФІРМА «ГАРМАШ»- це сучасне, стабільне та відоме на ринку м'ясопродуктів підприємство, яке постійно розвивається та удосконалює характеристики параметрів гарантованої якості своєї продукції; це підприємство з прогресивними технологіями, що займає відучи позиції на ринку Одеси та Одеської області у виробництві ковбасних виробів та напівфабрикатів. ФІРМА має розташування на двох базах, головний офіс і виробнича база розташовано у с. Олесандрівка, Ліманського району та друге підприємство у місті Біляївка. Таким чином складу входять два великих м'ясокомбінати – Олександрівський та Біляєвський м'ясокомбінати. Основним видом діяльності підприємства є виробництво м'ясних продуктів – від сирокочених ковбас і делікатесів до варених ковбас і напівфабрикатів. Підприємство має широкий асортимент продукції, на сьогодні виготовляється більш 100 найменувань м'ясних продуктів, що дозволяє задовольнити найвишуканіше смаки і потреби замовників.

Підприємство засноване в 1997 році та постійно розвивається. Гордість підприємства – це новітнє обладнання. Комбінат оснащений європейським обладнанням провідних виробників: Schaller, Handman, Mauer та інше. Сучасне пакувальне обладнання –з курячого м'яса в зручній упаковці можна придбати як в найбільших супермаркетах, так і в фірмових магазинах ПП ФІРМА «ГАРМАШ» Поєднання традиційних українських рецептів з прянощами європейської кухні дозволили продукції ПП ФІРМА «ГАРМАШ» завоювати найпрестижніші нагороди, а головне доставити радість і справжнє задоволення покупцям. ПП ФІРМА «ГАРМАШ» випускає продукцію різних цінових категорій. Основні види продукції відповідають коду 10.13 (виробництво м'ясних продуктів), таких, як ковбаси варені, напівкопчені, ковбаси з печінки, продукція зі свинини, яловичина і телятина солена,

макаронні вироби. Підприємство співпрацює з багатьма торговими мережами, а також має власні торговельні точки.

На підприємстві вироблений ефективний механізм збуту продукції в магазини міста і області. Система збуту передбачає доставку продукту зі складу підприємства до торгової точки за допомогою власного транспортного парку автомашин. Всі машини оснащені сучасним холодильним обладнанням, що дозволяє забезпечити збереження продукту при необхідних умовах на всьому шляху проходження. Часткові споживачі забирають готову продукцію власним транспортом.

Технології та використовувані рецептури ґрунтуються на ДОСТ і ТУ, технологічних документах, спеціально розроблених для підприємства. Підприємство постійно розвивається час розвивається. Кращі технологи заводу постійно працюють над створенням нових продуктів з урахуванням сучасних вимог споживачів і тенденцій ринку. Особлива увага приділяється контролю якості продукції, який здійснюється на всіх етапах виробництва.

Це дає можливість формування широкого кола портфеля підприємства виробництва продукції, різної за своєю спрямованістю дозволяє задовольняти потреби різних класів населення, приділяти увагу сучасним тенденціям і трендам, постійно збільшувати покриття ринку.

ПП ФІРМА «ГАРМАШ» працює з багатьма великими супермаркетами як в Одеській області, так і в інших областях України. Разом з тим ФІРМА для реалізації продукції власні торговельні мережі має власні торгові мережі під торговою маркою «ГАРМАШ» З метою просування продукту і забезпечення його пізнаваності ФІРМА регулярно проводить різні акції, дегустації, здійснює тренд-маркетингові заходи, що позитивно впливає на продажі, підтримує імідж. ПП ФІРМА «ГАРМАШ» є постійним учасником в Днях відкритих дверей Одеського національного технологічного університету.

Все це у сукупності забезпечую Фірмі впевненості і стабільного розвитку підприємства. на протязі тривалого часу. Результати діяльності Фірми наведені в таблиці 2.1

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ПП ФІРМА «ГАРМАШ» за 2021-2022 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	435,5	560,0	124,5	28,58/
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис.грн.				
- у діючих оптових цінах	65213,3	88156	22942,7	35,18
- у порівнянних оптових цінах	68556,4	88156	19599,6	28,58
3. Середня оптова ціна за 1 т. продукції, грн.	149744	157421	7677	5,13
4. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	68313	89057	20754	30,38
5. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	51880	72 444	20564	39,64
6. Адміністративні витрати, тис.грн.	7751	7 411	340	4,38
7. Витрати на збут, тис.грн.	7954	8 724	770	9,68
8. Валовий прибуток, тис.грн.	16443	16 613	170	1,03
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	67585	88379	20794	30,76
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	75,94	81,33	5,9	7,1
11. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	728	478	-250	-34,34
12. Фінансовий результат від фінансової діяльності, тис. грн	-410	-	410	4 разів
13. Фінансовий результат до оподаткування	318	478	160	50,31
14. Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	321	392	71	22,12
15. Матеріальні витрати, тис.грн.	52084	57 869	5785	11,11
16. Матеріаловіддача, грн.	1,250	1,523	0,273	21,87
17. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб	181	155	-26	-14,36
18. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	378746	568748	190002	50,16
19. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис.грн.	9100	11157	2057	22,60
20. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	50276	71980	21704	43,17
21. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн.	73861	86663	12802	17,33
22. Фондовіддача, грн.	0,928	1,017	0,089	9,61
23. Фондомісткість, грн..	1,077	0,983	-0,094	-8,72
24. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	48836	86668	39832	81,56
25. Рентабельність продукції, %	1,08	1,08	0,0	*
26. Рентабельність виробництва, %	0,26	0,30	0,04	*
27. Коефіцієнт поточної ліквідності	3,52	4,341	0,821	*
28. Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,162	3,637	0,475	*
29. Коефіцієнь абсолютної ліквідності	0,002	0,005	0,003	*

За даними таблиці 2.1. можна зробити низку висновків. У 2022 році порівняно з 2021 роком обсяг продукції в натуральному вираженні збільшився на 28,58%, що дорівнює зростанню на 124,5 тон. В діючих цінах обсяг виробленої продукції збільшився на 22942,7 тис. грн., дорівнює зростанню на 35,18 %. В діючих цінах відбулось зростання обсягу продукції за рахунок зростання середньої оптової ціни за 1 тону продукції на 7677 тис. грн. або на 5,13 %.

В порівняних цінах обсяг виробленої продукції за цієї же період збільшився на 19599,6 тис. грн, що дорівнює темпам зростання на 28,58% на

Чистий дохід від реалізації продукції в 2022 році збільшився порівняно з 2021 роком на 20754 тис. грн. або на 30,38%. Разом з тим, вартість реалізованої продукції менше ніж вартість виробленої продукції у 2022 році в діючих цінах. Чистий дохід збільшився на 30,38 %, тоді як вартість виробництва продукції в діючих цінах зросла на 35,18 %.

Собівартість реалізованої продукції зросла на 39,64 %, що спричинило зростання витрат на 1 грн. на 5,9 копійок або на 7,1 %. У 2021 та у 2022 роках фінансовий результат від операційної діяльності позитивний, але в 2022 році зменшився на 34,34 %. Разом з тим, отримано чистого прибутку відповідно у 2021 році 321 тис.грн, у 2022 році 478 тис. грн.

В результаті діяльності зросли якісні показники: продуктивність праці зросла на 50,16 %, рентабельність виробництва зросла на 0,04 %. Покращились кількісні показники, такі як фондвіддача зросла на 9,361 %, матеріаловіддача зросла на 21,87 % на одну гривну. Разом з тим, за рахунок суттєвого зростання оборотних коштів на 81,56 %, значно знизився коефіцієнт оборотності з 1,398 до 1,027, тобто на 26,54 %.

Підприємство збільшує власну ліквідність: коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 0,821, коефіцієнт швидкої ліквідності - 0,475, абсолютної ліквідності на 0,003. Зростання ефективності діяльності підприємства показує, що ПП ФІРМА «ГАРМАШ» стабільно, платоспроможне та загроз банкрутства не передбачається.

2.2 Аналіз оборотних активів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

Для проведення аналізу оборотних активів ми використовуємо Баланс «Фінансовий стан підприємства» Рух грошових коштів, Примітки до фінансової звітності, Звіт про фінансові результати.

Для характеристики оборотних активів необхідно розрахувати систему показників, які включають питому вагу, в структурі балансу в цілому і кожного елементу окремо; визначити наявність власних оборотних активів; розрахувати коефіцієнти оборотності оборотних активів в цілому і кожного елемента окремо; визначити тривалість обороту оборотних активів цілому і окремих елементів, визначити операційний цикл і фінансовий цикл використання оборотних активів: визначити рентабельність використання оборотних активів, в тому числі, власних оборотних активів.

Для характеристики активів будуємо таблицю 2.2

Таблиця 2.2 – Аналітична таблиця аналізу складу, структури та динаміки активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	117550	130698	13148	11,18
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	36611	38300	1689	2,09
– в % до активів		31,14	29,30	-1,84	x
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	80939	92398	11459	14,16
– в % до активів		68,86	70,70	1,84	x
2.1. Запаси, тис. грн.	1100	9715	14975	5260	54,14
– в % до активів		8,26	11,46	3,20	x
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	35	-	-35	*
– в % до активів		0,029	--	-0,029	x
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	56527	61390	4863	8,60
– в % до активів		48,09	46,97	-1,012	x
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	1200	-	-		
– в % до активів		*	*	*	x

Аналіз активів показав, що необоротні активи складають в структурі 31,14 % та 29,30 відсотків, тоді як оборотні активи складають 68,86 %. Та

70,70 відсотків. Найбільшу частину в структурі оборотних активів складають запаси та інші оборотні активи., відповідно 8,26 та 11,46 запаси, 48,09 та 46,97 відсотків складають інші оборотні активи.

Результати розрахунку і аналізу зміни активів підприємства показують, що зростання активів на 13148 тис.грн, або на 11,18 % здійснено за рахунок необоротних активів на 1689 тис.грн, або на 20,9%, тоді як оборотні активи збільшено на 11459 тис.грн. Таким чином питома вага оборотних активів зменшилась на 1,84 %. А оборотних активів зросла на 1,84 %. В структурі оборотних активів значну частину займають запаси, які збільшено на 5260 тис.грн, або на 54,14 % Друга група оборотних активів це інші оборотні активи, які зросли на 4863 тис.грн, або на 8,60 %.

Таблиця 2.3 – Аналіз динаміки та структури оборотних коштів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок базового року	на кінець базового року	на початок базового року	на кінець базового року	абсолютне	питомі ваги	в % до величини на початок базового року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	69719	80939	100	100	11220	*	16,09	*
– запаси	1100	1868	6715	17,17	12,0	-3890	-7,51	-28,6	-34,97
– дебіторська заборгованість	1120÷1155	13484	14662	19,34	18,11	1169	-1,23	8,66	10,42
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	124	35	0,18	0,05	89	-0,13	-71,78	0,79
Готова продукція	1103	1637	3000	2,35	3,70	1263	1,35	77,15	42,1
– інші оборотні активи	1170, 1190	42497	56527	60,95	69,84	14030	8,88	33,01	25,04

Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки та структури оборотних коштів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	80939	92398	100	100	11459	*	9,89	12,40
– запаси	1100	6715	13255	12,0	14,34	6540	6,04	6,31	49,33
– дебіторська заборгованість	1120÷ 1155	14662	15476	18,11	16,75	1239	-0,84	8,70	8,0
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	35	102	0,05	0,11	67	0,06	-0,067	65,69
Готова продукція	1103	3000	1720	3,7	1,86	-1280	-1,84	74,4	-42,6
– інші оборотні активи	1170, 1190	56527	61390	69,84	66,44	4863	-3,43	8,59	7,91

За даними табл. 2.4 можна зробити висновки, що динаміки оборотних активів має позитивний результат за всіма елементами структури та змін у їх структурі за досліджуваний період.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства за сферами розміщення його окремих елементів показує, що на зміна в структурі має тенденції як до зростання окремих елементів, таких як запаси, грошові кошти і, навпаки, до зменшення питомої ваги таких елементів як дебіторська заборгованість та інші оборотні активи.

На підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.5

Таблиця 2.5 – Аналіз структури розміщення оборотного капіталу
(оборотних коштів) підприємств

Показники	2021 рік		2022 рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	Структурою
1. Сфера виробництва в тому числі:	6715	8,30	13255	14,34	6540	97,39	6,31
– виробничі запаси*	6715	8,30	13255	14,34	6540	97,39	6,31
2. Сфера обігу в тому числі:	74224	91,70	79143	85,66	4919	6,62	-6,04
– готова продукція*	3000	3,70	1720	1,86	1280	42,67	-1,84
– грошові кошти	35	0,043	102	0,11	67	186,2	-0,067
– дебіторська заборгованість	71189	87,95	77321	83,68	6132	8,61	-4,27
– товари	14237	17,59	15476	16,74	1239	8,70	-0,85
– інші	56952	70,36	61845	66,93	4893	8,59	-3,43
Всього оборотний капітал	80939	100	92398	100	11459	14,16	–

Дані розподілу оборотних коштів за сфера використання показали, що найбільша їх частина використовується в сфері обігу. В попередньому році питома вага оборотних коштів у сфері виробництва складала 8,30%, то в звітному році вона зросла до 14,34 %, тобто на 6,31 %. Тоді, навпаки, сфера обігу в питомій ваги зменшилась з 91,07 % до 85,66 %. В структурі зміни склали 6,62 %. Останні елементи оборотних коштів мають тенденцію до зниження.

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.6

Результати аналізу використання оборотних коштів показав, що тривалість оборотних коштів дуже низька і складає в базовому періоду 257,3 днів, а в звітному 350,4 днів. Головним фактором впливу на тривалість обороту впливає зростання елемент інші оборотні активи, величина яких складає 61390 тис.грн, виробничі запаси складають 14975 тис.грн. та грошей в розрахунках 15476 тис.грн.

Таблиця 2.6 – Аналіз використання оборотних коштів

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Поперед- ній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	68313	89057	20754	30,38
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	48836	86668	39832	81,56
2.1. Запаси*	Ф № 1 р.1100	9715	14975	52960	54,14
2.2. Кошти в розрахунках*	Ф № 1 р.1125÷1155	14237	15476	1239	8,70
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1 р.1160, 1165	35	102	67	191,43
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1 р.1170, 1190	56527	61390	4863	8,60
3. Кількість днів в періоді	x	360	360	*	*
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	189,76	247,38	57,62	30,36
5. Потреба в оборотних коштів одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	135,65	240,74	105,09	77,47
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	9111	9138	27	0,296
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	1,4	1,03	-0,37	-26,43
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	0,71	0,97	0,26	36,62
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	257,3	350,34	93,04	36,16
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	51,19	60,53	9,34	18,25
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	75,03	62,56	-12,44	-16,58
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	0,184	0,412	0,232	126,08
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	297,89	248,16	49,72	-16,69
10. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 · р.5 за звітний рік	x	84340,8	x	x
11. Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	x	75202,8	x	x

Такий склад елементів оборотних активів обумовлює наявність надлишку оборотних коштів, їх нераціональне і не ефективне використання.

Тому пропонується зменшення запасів, їх оптимізація за терміном зберігання страхового запасу, технологічного запасу та суттєве скорочення дебіторської заборгованості

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.7, 2.8.

Таблиця 2.7 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок базового року	на кінець базового року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1125÷1155	13079	14237	100	100	1158	x	108,70	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1120, 1125	12674	13812	96,90	97,01	1138	0,2	8,98	98,27
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками :	1130÷1145	405	425	3,1	2,99	20	-0,11	4,94	1,73
– з бюджетом,	1135	405	425	3,1	2,99	320	-0,11	4,94	1,73
– в тому числі з податку на прибуток	1136	405	425	3,1	2,99	20	-0,11	4,94	1,73

В звітному році структура дебіторської заборгованості складає на початок року за товари 96,9 %, а на кінець року 97,01 %. Дебіторська заборгованість за розрахунками відповідно складає на початок року 3,1 %, а на кінець року 2,99 %, при цьому це відноситься до податку на прибуток

Таблиця 2.8 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1125÷1155	14237	15476	100	100	1239	x	108,7	8,0
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1120, 1125	13812	15021	97,01	97,06	120,9	0,05	108,75	8,05
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками :	1130÷1145	425	455	2,99	2,94	30	-0,05	7,06	6,59
– з бюджетом,	1135	425	455	2,9	2,94	30	-0,05	7,06	6,59
– в тому числі з податку на прибуток	1136	425	455	2,99	2,94	30	-0,05	7,06	6,59

Аналіз структури дебіторської заборгованості характеризує, складає що основна маса її зайнята в розділі дебіторська заборгованість за товари., яка складає відповідно 97,01 % та 97,06 %. Друга частина, це дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом та дорівнює 2,9 % та 2,94 %. Переплата за рахунок внесення податку на прибуток. Збільшення дебіторської заборгованості за розрахунками на 30 тис. грн не привело до зростання питомої ваги, а навпаки, скорочення її стало на 0,05 %, що перебиває зростанням питомої ваги за товари.

Динаміку абсолютної величини дебіторської заборгованості та її частки за строками непогашення розглянемо за даними табл. 2.9

Таблиця 2.9– Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%
Попередній рік	Всього, в тому числі:	14237	100,0	56527	100,0	x	x
	– до 12 місяців	10825	76,04	28612	50,62	x	x
	– від 12 до 18 місяців	3412	23,96	27915	49,38	x	x
	– від 18 до 36 місяців	*				x	x
Звітний рік	Всього, в тому числі:	15476	100,0	61390	100,0	45914	396,7
	– до 12 місяців	9830	63,52	30130	49,08	20300	306,5
	– від 12 до 18 місяців	5646	36,48	31260	50,92	25614	453,7
	– від 18 до 36 місяців	*		*			

В результаті аналізу терміну погашення дебіторської заборгованості було встановлено, що в попередньому році основна величина дебіторської заборгованості погашена в період до одного року і складає 76,04 %. Друга частина дебіторської заборгованості, яка погашена протягом до 18 місяців, складає 23,96 %.

В звітному році структура погашення по строкам не покращується і тенденція зберігається. За товари дебіторської заборгованості погашено в період до 12 місяців -63,52 %, що є позитивно, але до 18 місяців суттєве збільшилось погашення дебіторської заборгованості з 23,96 % до 36,48 %, так само спостерігається терміни погашення іншої дебіторської заборгованості, зростання з 49,38 % до 50,92 %. Таким чином, можна зробити висновок, що процес управління дебіторською заборгованістю не ефективне, тому потребує удосконалення.

2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюємо на підставі форми 2 «Звіт про фінансові результати», які наведено в таблиці 2.10

Таблиця 2.10– Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	728		478		-250	34,34
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	728	x	478	x	-280	34,34
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – 2250 – 2255	-410		-		410	4 разів
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	318	100,0	478	100,0	160	50,31

Зі таблиці 2.10 бачимо, що фінансовий результат визначається в 2022 році тільки за рахунок основної операційної діяльності. В 2021 році були додаткове збитки від інвестиційної діяльності на суму 410 тис.грн, що привело до зменшення фінансового результату до оподаткування.

Таблиця 2.11 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	68313	89057	20754	30,38
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	51880	72 444	20564	39,64
3. Адміністративні витрати	2130	7751	7 411	340	4,38
4. Витрати на збут	2150	7954	8 724	770	9,68
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	728	478	-280	34,34

За результатами розрахунку динаміки зміни складових, формування фінансових результатів за два роки, можна зробити наступні висновки. В 2022 році всі складові мають тенденцію до зростання. Чистий дохід збільшився на 30,38 %, але собівартість зросла на 39,64 %, що суттєво вплинуло на фінансовий результат від основної операційної діяльності, який має скорочення на 280 тис грн.

Таблиця 2.12 – Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	318	478	160	50,31
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	57	86	29	50,87
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295) - -2300	261	392	131	50,19

За даними таблиці 2.12. бачимо, що в 2022 році результати формування чистого прибутку характеризуються позитивною динамікою, за рахунок того, що фінансовий результат до оподаткування перевищував в 2022 році на 160 тис.грн., практично на 50,31 відсотків, чистий прибуток збільшився на 131 тис.грн або на 50,19 %.

Таблиця 2.13 - Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс.відхил.
Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	318	478	160
Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	79707	86663	6956
Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	75329	86668	11339
Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	155036	173331	18295
Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	0,205	0,276	0,071

В результаті розрахунків, дані таблиці показують, що всі показники, які використовуються при розрахунку мають тенденцію до зростання, але темпи зростання різняться. Так вартість виробничих фондів як сума основних і

оборотних фондів зростає 18295 тис. грн., що складає відповідно 111,80 %, тоді як фінансовий результат до оподаткування збільшився на 50,31 %, це привело до зростання рентабельності виробництва в 2022 на 0,071 пунктів.

Таблиця 2.14 – Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу (ф.№1, р.1300), тис.грн.:	105784	117550	1,1112
- 2021 року	117550	130698	1,1118
- 2022 року			

Аналіз динаміки валюти балансу показав, що за два роки валюта балансу збільшилась: за 2021 рік вона зростає на 111,12 %, тоді як за два роки збільшення стало ($1306988/105784 * 100 = 23,55 \%$)

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.15

Таблиця 2.15 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Коефіцієнт зміни
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	68313	89057	1,3036
Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	318	478	1,5031
3. Валюта балансу, тис.грн.:			
- на початок року	105784	117550	1,1112
- на кінець року	117550	130698	1,1118
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис.грн.	111667	124124	1,1116

На підставі попередніх даних про динаміку фінансових результатів, динаміку валюти балансу, Можна визначити, що всі складові елементи валюти балансу мають тенденцію до зростання. Така ситуація складу валюти балансу вплинула позитивно на його зміну. Ми бачимо, що всі коефіцієнти змін в 2022 році більше одиниці, що характеризує позитивну тенденцію розвитку підприємства, але значення зміни коефіцієнтів має несуттєвий характер, практично дорівнює 111,12 %, 111,18 %, 111,16 %.

Проведемо аналіз формування джерел активів балансу, які будуть наведені в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16– Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	117550	130698	13148	11,18
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	80939	92398	11459	14,15
		68,85	70,69	1,84	x
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	58342	71112	12770	21,89
		49,63	54,41	4,78	x
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	*	*		
					x
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500÷1515	*	*		
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	*	*		
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1695	22597	21286	-1311	-5,80
		19,22	16,28	-2,94	x
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	12000	10800	1200	10,0
		10,21	8,26	-1,95	x
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	12000	10800	1200	10,0
		10,21	8,26	-1,95	x
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷1645	10314	10987	673	6,53
		8,77	8,41	-0,36	x
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1660	*	*	*	*
					x
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665,1690	293	34	259	88,39
		0,249	0,026	-0,223	x
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис.грн. – в % до усіх джерел	1700	*	*	*	*
					x

Результати аналізу складу, структури та динаміки джерел формування активів балансу показали, що основним джерелом виступає власний капітал 68,75 %, та 69,22% з високим розміром власних оборотних коштів, Відповідно 49,63% та 46,25%. Друга частина джерел формування складають поточні зобов'язання, відповідно 19,22 % та 16,28 %, серед яких найбільша частина це кредиторська заборгованість за товари і роботи, відповідно яка складає в базовому році 8,77 % та в звітному 8,41 %.

Аналіз структури, складу та динамік власного капіталу підприємства, які були здійснені за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.17

Таблиця 2.17– Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	94953	109412	14459	15,23
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн. – в % до власного капіталу	1400	160000	160000	*	*
		59,34	68,38	9,04	х
2. Додатковий капітал, тис. грн. – в % до власного капіталу	1410	*	*		х
3. Резервний капітал, тис. грн. – в % до власного капіталу	1415	*	*		х
4. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн. – в % до власного капіталу	1420	-8406	-8014	392	4,66
		-8,85	-7,32	1,53	х
5. Неоплачений капітал, тис. грн. – в % до власного капіталу	1425	-56641	-42574	14067	24,83
		-59,65	-38,91	20,74	х
6. Вилучений капітал, тис. грн. – в % до власного капіталу	1430	*	*	*	*
					х

За даними табл. 2.17 бачимо, що зміни складу, структури та величини власного капіталу підприємства та його окремих елементів характеризуються наступним чином:.

- склад власного капіталу складається з трьох позицій: статутного капіталу, нерозподіленого прибутку та неоплаченого капіталу;

- розмір зареєстрованого капіталу складає 160000 тис.грн, але в повному обсязі не сплачено, заборгованість склала на кінець 2022 року 31,62%

- на підприємстві у попередні роки склалася ситуація, що кінцеві результати мали, тому при незначній величині, які були отримані за два останніх роки, ситуація суттєво не змінилась. збитки практично залишились.

Для проведення аналізу динаміки рентабельності капіталу на підприємстві, що наведено в таблиці 2.18, джерелами інформації будуть виступати форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки, де розглядається необоротний і оборотний капітал разом, так і окремо за елементами

Таблиця 2.18 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	321	392	71
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн.*, в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	117550	130698	13148
– основного капіталу*	Ф № 1, р. 1095	36611	39300	2689
– оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1195	80939	92398	11459
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1495 – .1095	44318	54098	10780
3. Рентабельність капіталу, %	р. 1 : р. 2·100%	0,273	0,30	0,027
4. Рентабельність основного капіталу, %	р. 1 : р. 2.1·100%	0,877	0,997	0,120
5. Рентабельність оборотного капіталу, %	р. 1 : р. 2.2·100%	0,396	0,424	0,028
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	р. 1 : р. 2.3·100%	0,55	0,551	0,001

При проведенні розрахунків використовувались дані за допомогою середньої арифметичної за період, якій аналізується. показали, що за рахунок того, що сума прибутку незначна, всі показники рентабельності капіталу мають значення менше одиниці. Від 0,3 до 0,9. Динаміка має позитивне

значення. Разом з тим управління власним капіталом на даному етапі не ефективно. Треба приймати обов'язкові заходи, що до покращення використання власного капіталу. З метою збільшення чистого прибутку, як кінцевого результату фінансово-економічної діяльності підприємства, реалізації його стратегічної мети.

Особливо сучасно і терміново погасити заборгованість засновників про внесення коштів в статутний фонд, що дозволить збільшити власний капітал в господарській діяльності і зменшити питому вагу позикового капіталу. Друге, зменшити або ліквідувати від'ємне значення розподілу прибутку. Для цього потрібно збільшити фінансовий результат до оподаткування і чистий фінансовий результат за рахунок збільшення виробництва та скорочення непродуктивних витрат.

Наступним етапом аналізу буде розділ, який характеризує кредиторську заборгованість, включаючи довгострокові та короткострокові зобов'язання. Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за два роки. Для цього визначимо тенденцію та динаміку кредиторської заборгованості, визначимо питому вагу кожного елементу в кредиторській заборгованості, та яким чином кредиторська заборгованість як джерело формування активу підприємства буде впливати на стійкість підприємства, його ліквідність та можливість банкрутства підприємства. Тому своєчасно проведений аналіз створення кредиторської заборгованості, та її управління своєчасним погашенням, дає можливість розробити заходи до упередження негативних наслідків для діяльності підприємства. Розрахунок показників, алгоритм розрахунку аналізу кредиторської заборгованості будуть зроблені за допомогою табл. 2.19, 2.20

Таблиця 2.19 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості за базовий рік

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷1645,1690	7360	10597	100	100	3237	x	143,98	1,058
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605,1615	6422	9111	87,25	85,98	2689	-1,27	141,87	0,296
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610,1620÷1645	7135	10193	96,94	96,18	3058	-0,76	142,86	0,239
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	*	*	*					
– з бюджетом,	1620	461	495	6,26	4,67	34	-2,59	107,37	38,43
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	6	13	0,08	0,122	7	0,042	216,66	62,85
– зі страхування	1625	89	225	0,12	2,12	136	2,0	252,8	108,33
– з оплати праці	1630	157	473	2,13	4,46	316	2,33	301,27	17,66
– за одержаними авансами	1635	*	*						
– за розрахунками з учасниками	1640	*	*						
– із внутрішніх розрахунків	1645	*	*						
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	231	293	3,14	2,76	62	-0,38	126,83	7,62 раз

Таблиця 2.20 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості за звітний рік

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷1645,1690	10597	10486	100	100	-111	x	98,95	1,058
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605,1615	9111	9138	85,98	87,14	27	1,16	100,30	0,296
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610,1620÷1645	10193	10452	96,18	99,67	259	3,49	102,54	0,239
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	*	*						
– з бюджетом,	1620	495	804	4,67	7,67	309	3,0	162,42	38,43
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	13	35	0,122	0,334	22	0,122	269,23	62,85
– зі страхування	1625	225	108	2,12	1,03	-117	-1,09	-48	108,33
– з оплати праці	1630	473	402	4,46	3,83	-71	-0,63	84,99	17,66
– за одержаними авансами	1635	*	*						
– за розрахунками з учасниками	1640	*	*						
– із внутрішніх розрахунків	1645	*	*						
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	293	34	2,76	0,32	-259	-2,44	-11,60	7,62 раз

Результати аналізу кредиторської заборгованості показали, що найбільша частина кредиторської заборгованості складає заборгованість за товари, яка дорівнює відповідно 85,98 відсотків в базовому році та 87,14 відсотків в звітному році. В звітному році вона зросла на 1,16 пунктів. Разом з

тим, зменшилась кредиторська заборгованість із заробітної плати та страхування, та іншої поточної заборгованості, розрахунки з бюджетом. Особливим кроком аналізу формування джерел активів є порівняльний аналіз співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, які будуть розглянуто в таблицях 2.21 та 2.22.

Таблиця 2.21 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства за базовий період

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	14237	9111	5126	
2. За розрахунками*:				
– з бюджетом,	425	495		70
– у т.ч. з податку на прибуток		13		13
– за виданими авансами	*	*		
– зі страхування	*	473		473
– з оплати праці	*			
– за одержаними (отриманими) авансами	*	*		
– за розрахунками з учасниками	*	*/		
– із внутрішніх розрахунків	*	*		
3. Інші види заборгованості				
Всього			5126	526

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості показав, дебіторська заборгованість значно перевищує кредиторську близько 10 разів, що є небезпечним для можливості банкрутства підприємства за рахунок нестачі засобів для своєчасного розрахунку.

В звітному році ситуація практично не змінилась, але структура кредиторської і дебіторської заборгованості більш широка. Співвідношення між ними також зменшилось до 8 разів. Таким чином, треба удосконалювати механізм управління дебіторською заборгованістю, включаючи особливі стосунки зі споживачами великих супермаркетів, скорочення терміну повернення грошей від реалізації продукції.

Таблиця 2.22 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства за звітний період

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	15476	9138	6338	
2. За розрахунками*:				
– з бюджетом,	455	804		349
– у т.ч. з податку на прибуток	13	35		22
– за виданими авансами	*	*		
– зі страхування	*	108		108
– з оплати праці	*	402		402
– за одержаними (отриманими) авансами	*	*		
– за розрахунками з учасниками	*	*/		
– із внутрішніх розрахунків	*	*		
3. Інші види заборгованості	61390	34	61356	
Всього	77334	10521	67694	881

2.4 Загальний аналіз фінансового стану підприємства

Загальний аналіз фінансового стану передбачає розрахунок наступних показників: коефіцієнт и фінансової стійкості, коефіцієнти ліквідності та платоспроможності підприємства. Розрахунки здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Алгоритм розрахунку показників засновано на розрахунку середніх абсолютних величин, як середнє арифметична проста. Також для характеристики загального фінансового стану обов'язкове передбачає розрахунки імовірності банкрутства підприємства. Для розрахунку показників загального фінансового стану підприємства складаємо аналітичну таблицю 2.23 для узагальнюючих показників та таблицю 2.24 для часткових показників.

Таблиця 2.23 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок попереднього року	на кінець попереднього року	на кінець звітного року
1. Власний капітал (1495)	86432	94953	109412
2. Необоротні активи (1095)	36065	36611	38300
Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	50367	58342	71112
Короткострокові кредити банків (1600)	11992	12000	10800
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	62359	70342	81912
6. Запаси (1100)	13605	9715	14975
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд. 6)	36762	48627	56137
Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	48754	60627	66937
Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	6422	9111	9138
Тип фінансової ситуації на підприємстві	Абсолютний	Абсолютний	Абсолютний

За допомогою алгоритму використання узагальнюючих абсолютних величин було розраховано систему показників фінансової стійкості підприємства за два роки. Характеристика показників показує, що усі вони мають тенденцію до зростання. За винятком короткострокових кредитів. Також темпи зростання показників мають різну спрямованість. Таким чином, можна зробити висновок, що результати розрахунку показали, що ситуація на підприємстві абсолютно ліквідна, що наведено в таблиці 2.23.

Характеристику фінансової стійкості підприємства за частковими показниками буде наведено в таблиці 2.24. Для цього на підставі алгоритму розрахуємо систему коефіцієнтів: коефіцієнт автономії, наявності власних оборотних коштів, маневреності власного капіталу, наявності власних оборотних коштів та коефіцієнт власних та залучених коштів.

Таблиця 2.24 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	0,817	0,808	0,837	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695 ++1700	0,224	0,238	0,195	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	50367	58342	71112	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095	0,583	0,614	0,650	0,4...0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (К _з)	1495 – 1095	0,722	0,721	0,770	0,1
	1195+1200				

Проведений розрахунок коефіцієнтів стійкості фінансового стану підприємства показує, що не всі коефіцієнти відповідають нормативам, такі як коефіцієнт маневреності власного капіталу та коефіцієнту забезпечення власними оборотними коштами, разом з тим, підприємство за даними розрахунку враховується стійким по даним таблиці 2.20

Відповідно до забезпеченості запасів, згаданими варіантами фінансування, розрізняють чотири типи фінансової стійкості:

1. *Абсолютна стійкість* – цей тип фінансової ситуації зустрічається рідко та вказує, що для забезпечення запасів достатньо власного оборотного капіталу, платоспроможність підприємства гарантовано:

$$\text{Запаси} < \left(\begin{array}{l} \text{Власний} \\ \text{оборотний капітал} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Короткострокові} \\ \text{кредити банків} \end{array} \right)$$

Нормальна стійкість – для забезпечення запасів залучають власний (постійний) капітал та короткострокові кредити та позики, платоспроможність

гарантована:

$$\text{Запаси} = (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків})$$

2. *Нестійкий, передкризовий (критичний) фінансовий стан* – для забезпечення запасів крім власного оборотного капіталу та короткострокових кредитів і позик залучають джерела, які послабляють фінансову напругу (наприклад, кредиторську заборгованість), платоспроможність порушено, але є можливість її відновити за рахунок скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів:

$$\text{Запаси} \leq (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків}) + \text{Інша кредиторська заборгованість}$$

3. *Кризовий фінансовий стан* – для забезпечення запасів, не вистачає зазначених джерел їх фінансування, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів відбувається за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

$$\text{Запаси} > (\text{Власний оборотний капітал} + \text{Короткострокові кредити банків}) + \text{інша кредиторська заборгованість}$$

Таким чином можна визначити до якої групи фінансової стійкості належить підприємство:

$$\text{Початок 2021 року} = 13605 = 50367 + 11992 = 62359$$

$$\text{- кінець 2021 року} = 9715 = 58342 + 12000 = 60342$$

$$\text{- кінець 2022 року} = 14975 = 71112 + 10800 = 81912$$

Результати розрахунку показали, що ПП ФІРМА «ГАРМАШ» відноситься до абсолютно фінансової стійкості

Другий показник, є ліквідність підприємства. Розглядають наступні види ліквідності: поточна ліквідність, швидка ліквідність, абсолютна ліквідність. Розглядають класифікацію активів і пасивів на чотири групи, між якими порівнюють значення активів і пасивів через систему показників. Перший підхід засноване на характеристиці абсолютних величин, якій наведено в таблиці 2.25

Таблиця 2.25 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітного року

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	35	102	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660++1690+1700)	10597	10486	-10562	-10384
A_2 –Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	71189	77321	P_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	12000	10800	59189	66521
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170++1200)	9715	14975	P_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	0	0	9715	14975
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	36611	38300	P_4 - Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	94953	109412	-58342	-71112
<i>Баланс</i>	117550	130698	<i>Баланс</i>	117550	130698	0	0

Значення абсолютних показників для розрахунку ліквідності балансу показують, що A_1 менше P_1 , A_2 більш. P_2 , A_3 більше P_3 , A_4 менше P_4

Це показує, що баланс не є абсолютно ліквідний за рахунок малої величини абсолютно ліквідних активів, грошових коштів.. Коли показник фінансової стійкості був абсолютний, то значення коефіцієнту абсолютної ліквідності значне мале за рахунок тобто, що грошей на рахунку банків і готівкових на підприємстві недостатне для швидкого розрахунку в умовах форс мажорних обставин

Використовуючи алгоритми розрахунку показників ліквідності, визначим систему коефіцієнтів ліквідності, які наведено в таблиці 2.26

Таблиця 2.26 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок 2021 року	На кінець 2021 року	На кінець 2022 року	
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	= 2,0	3,603	3,582	4,341	0,759
	1695					
Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-	1,0	2,900	3,152	3,637	0,485
	-1100-1110					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	60+1165	> 0,2 [0,25.. 0,35]	0,006	0,002	0,005	0,003
	1695					

Аналіз ліквідності за відносними показниками показав, що коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності мають тенденцію до зростання і значно перевищують нормативне значення, в той же час, коефіцієнт абсолютної ліквідності в 100 разів менше нормативного значення. Це підтверджує, що баланс не має абсолютної ліквідності.

Для визначення загрози фінансових втрат в зв'язку відсутності абсолютної ліквідності проведемо аналіз банкрутства Фірми на підставі моделі Альтмана

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули 1.

$$Z = -0,3877 - 1,0736 \cdot K_{пл} + 0,579 \frac{ПК}{П} \quad (1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{пл}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)

$ПК$ – позиковий капітал (ф. №1, 1595+1695+1700)

П – сума пасивів (ф. №1, р. 1900)

Якщо $Z > 0$, констатується високий рівень банкрутства, при $Z < 0$ – низький.

$$Z_{\text{поч.попер}} = -0,3877 - 1,0736 * 3,6,3 + 0,579 * 19352 / 105784 = - 4,15$$

$$Z_{\text{кін.попер}} = -0,3877 - 1,0736 * 3,582 + 0,579 * 22597 / 117550 = - 3,39$$

$$Z_{\text{кін.звіт}} = -0,3877 - 1,0736 * 4,341 + 0,579 * 21286 / 130698 = - 0,3$$

Протягом трьох періодів спостерігається низький рівень ймовірності банкрутства. Хоча на кінець звітнього року він є менше 0, проте наближається до нього. Тобто можна сказати про ймовірну загрозу настання банкрутства, якщо не застосувати певні заходи.

Висновки до розділу 2

ПП ФІРМА «ГАРМАШ» займається виробництвом м'ясної і ковбасної продукції широкого асортименту і високої якості продукції. За результатами проведеного аналізу роботи фірми показали, що підприємство працює стабільно, останні роки має прибуток, але рівень прибутку невеликий, що не дає самостійно розвиватись та розширювати обсяги виробництва. Запаси в структурі оборотних активів займають одну третю частину в структурі оборотного капіталу. Разом з тим, Інші оборотні активи займають більше 65 - 66 %, що робить не ефективним механізм управління оборотними активами. Серед запасів незначне місце займає готова продукція. При цьому абсолютне і відносне значення її зменшується. Загальна ліквідність фірми показує, що не має абсолютної її ліквідності за рахунок малої частини грошових коштів у касі і на рахунку. Тому треба приймати заходи до скорочення інших оборотних активів, удосконалювати механізм управління дебіторською заборгованістю

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ТА ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

3.1 Загальна характеристика організації бухгалтерського, фінансового обліку на підприємстві

Система бухгалтерського обліку – це своєрідний механізм підготовки та відображення інформації про майнове та фінансове становище підприємства. Завдяки цій інформації внутрішні та зовнішні її користувачі мають уявлення про реальний стан справ на підприємстві.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації:

- введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;
- користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;
- ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою;

– самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства. Ця форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися.

В основі організації ведення бухгалтерського обліку на підприємстві є облікова політика, яку підприємство визначає самостійно. «Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» – таке визначення облікової політики наведене в статті 1 «Визначення термінів» Закону України від 16.07.99 р. №996-XIV»Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Згідно з визначенням, облікова політика підприємства базується на основних принципах обліку та звітності. Під принципами бухгалтерського обліку слід розуміти правила, якими необхідно керуватися при вимірюванні, оцінці й реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Облікова політика розробляється головним бухгалтером і затверджується керівником, в даному випадку Генеральним директором. Під час розробки облікової політики слід враховувати вимоги до якісних характеристик бухгалтерського обліку та фінансової звітності, викладені в пунктах 14-17 П(С)БО 1, методи та процедури, передбачені іншими П(С)БО, норми й нормативи, встановлені законодавчими актами України.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV та затвердженими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, затвердженими наказами Міністерства фінансів України, іншими нормативними актами, підприємство має право самостійно визначати вибір облікової політики, з метою забезпечення на підприємстві єдиних принципів, методик та процедур при відображенні поточних операцій в обліку та складанні фінансової звітності.

Облікову політику ПП ФІРМА «ГАРМАШ» було затверджено наказом «Про облікову політику підприємства» від 16.07.2019 р., в якій визначено

власна форма бухгалтерського обліку як певна система реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з додержанням єдиних засад, встановлених цим Законом, та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних; розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів; затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку; керівник підприємства створює необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечує неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів. Дотримання законодавчих та нормативних актів передбачає:

- облік основних засобів здійснюється у відповідності до П(С)БО 7; амортизація основних засобів нараховується прямолінійним методом;
- поточна дебіторська заборгованість обліковується у відповідності до П(С)БО 10; резерв сумнівних боргів не створюється;
- облік запасів здійснюється у відповідності до П(С)БО 9, при вибутті запаси оцінюються за методом ФІФО;
- облік витрат здійснюється відповідно П(С)БО 16
- організація податкового обліку на підприємстві здійснюється в повному обсязі, у відповідності до діючого законодавства за допомогою окремих реєстрів податкового обліку.

На підприємстві бухгалтерський облік автоматизовано. На даний момент в бухгалтерії підприємства використовується спеціальна програма «яка розроблена для ПП ФІРМА «ГАРМАШ», яка поступово адаптується до українського законодавства ведення обліку, в тому числі, оборотних активів.

НА ПП ФІРМА «ГАРМАШ» створено відділ бухгалтерської служби,

якій реалізує облікову політику. Згідно з трудовим законодавством працівники та службовці несуть матеріальну та дисциплінарну відповідальність. Матеріальна відповідальність працівників і службовців представляє собою один з видів юридичної відповідальності за допущене правопорушення. Вона полягає в зобов'язанні працівників відшкодувати завдану з їх вини шкоду підприємству, з яким вони знаходяться в трудових відносинах.

Крім матеріальної-відповідальності бухгалтери несуть також і дисциплінарну. Таке порушення представляє собою протиправне невиконання або неналежне виконання працівником своїх обов'язків, тобто потрібна наявність двох умов: протиправність; вина. Основні види покарання: догана; звільнення.

На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» ведення бухгалтерського обліку здійснюється бухгалтерією, на чолі з головним бухгалтером.

Організаційну структуру бухгалтерії можна представити у вигляді наступної схеми (рисунок 2.1.)

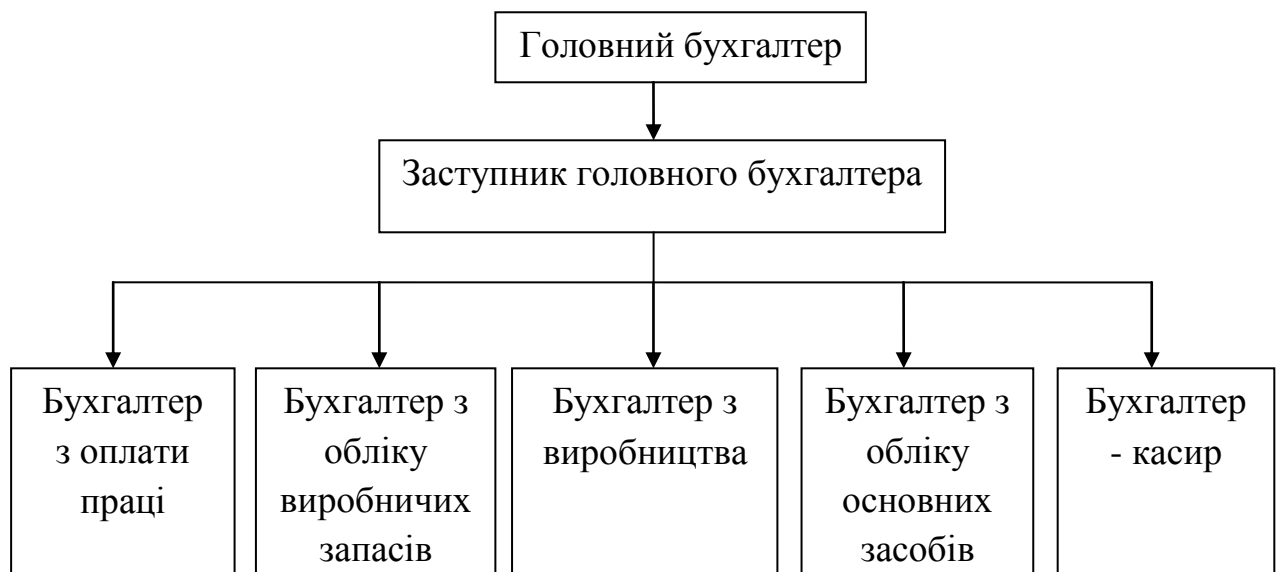

Рисунок 2.1 – Організаційна структура бухгалтерії

Розподіл обов'язків між працівниками бухгалтерії є таким:

Головний бухгалтер:

– забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у

встановлені строки фінансової звітності;

- організує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій, оформленням матеріалів, які пов'язані з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства;

- забезпечує контроль повного обліку грошових засобів, товарно-матеріальних цінностей та безпосередньо контролює усі фінансові операції, які здійснює ПП ФІРМА «ГАРМАШ»;

- забезпечує складання фінансової звітності і подання її у встановлені строки;

- забезпечує збереження бухгалтерських документів, оформлює їх для передачі в архів;

- контролює строки погашення дебіторської та кредиторської заборгованості, додержання платіжної дисципліни.

Заступник головного бухгалтера:

- здійснює контроль за роботою з ведення бухгалтерського обліку зобов'язань і господарських операцій;

- за узгодженням з головним бухгалтером і з дозволу директора надає кредиторам, інвесторам, аудиторам та іншим користувачам бухгалтерської звітності зіставну і достовірну бухгалтерську інформацію про стан розрахунків з дебіторами і кредиторами;

- готує дані по відповідних ділянках бухгалтерського обліку для складання звітності;

- виконує роботи з формування, ведення і зберігання бази даних бухгалтерської інформації, вносить зміни до довідкової та нормативної інформації, використовуваної при обробці даних;

- бере участь у проведенні інвентаризацій грошових коштів і товарно-матеріальних цінностей.

Бухгалтер з оплати праці:

- нараховує у встановленому порядку всі види заробітної плати, тимчасові соціальні виплати, різного роду доплати та надбавки;

- нараховує й контролює перерахування в бюджет податків і зборів із зарплати робітників, фахівців і службовців (щомісяця);

Бухгалтер з обліку виробничих запасів:

- здійснює облік надходження та витрачання запасів і розрахунки з постачальниками;

- бере участь в інвентаризації по всіх складах підприємства;

- формує та контролює розробку щомісячних звітів складів.

Бухгалтер з виробництва:

- складає бухгалтерську звітність з виробництва;

- здійснює облік втрат і відходів при виробництві продукції;

- складає виробничі звіти;

- здійснює облік витрат по рахунках 23, 91, 92, 93, 94.

Бухгалтер з обліку основних засобів:

- здійснює облік основних засобів та нематеріальних активів, нарахування амортизації та відображення операцій на рахунках бухгалтерському обліку, веде картотеку обліку основних засобів ;

- здійснює облік робіт з поліпшення основних засобів (поточні ремонти, техобслуговування);

- бере участь в інвентаризації основних засобів;

- складає «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос)».

Бухгалтер-касир:

- Здійснює облік операцій з готівкою та без готівкою;

- отримує, зберігає та проводить видачу грошей та інших цінностей;

- веде касову книгу та картку аналітичного обліку готівкових операцій;

- оформляє чеки на отримання готівки, прибуткові та видаткові ордери, проводить операції з підзвітними особами:

– здійснює облік по рахунках 30, 31, веде відомості обліку банківських операцій.

Методична база ведення бухгалтерського обліку складається з використання первинних облікових документів, інвентаризації, оцінки, калькулювання, організації обліку (управлінського, бухгалтерського та податкового), виконання розрахунків та проведень, контролю, підготовки звітності. Створення цілісної системи обліку передбачає активне застосування специфічного елемента регулювання бухгалтерського обліку та звітності, основними положеннями якої є:

– Бухгалтерський облік на підприємстві проводиться згідно з планом рахунку підприємства. План рахунків бухгалтерського обліку – це систематизований перелік найменувань і кодів рахунків та субрахунків бухгалтерського обліку, що використовується для відображення діяльності підприємства, установи, організації.

– На підприємстві ведеться Головна книга, яка є систематичним регістром синтетичного обліку.

– Кожний запис на дебеті рахунка Головної книги одночасно – показує кореспондуючий рахунок по кредиту і, навпаки, запис на кредиті рахунка кореспондуючий рахунок по дебету. Тому кожний запис у Головну книгу роблять двічі: один раз на дебеті, другий раз – на кредиті відповідних рахунків. Після закінчення місяця по кожному рахунку підраховують обороти по дебету і кредиту, визначають залишки і складають оборотну відомість.

Фінансова звітність ПП ФІРМА «ГАРМАШ» включає такі форми:

- «Баланс»(Звіт про фінансовий результат);
- «Звіт про фінансові результати»;
- «Звіт про рух грошових коштів»;
- «Звіт про власний капітал» ;
- «Примітки до річної фінансової звітності»;
- «Інформація за сегментами».

Звітним періодом для складання фінансової звітності являється рік. Баланс складається на кінець останнього дня звітного періоду. Проміжна (місячна, квартальна) звітність, яка охоплює визначений період, складається наростаючим стогом з початку звітного року. Підприємство зобов'язане подавати квартальну і річну фінансову звітність органам, ДФС Лиманського району Органам державної, виконавчої влади та іншим користувачам фінансова звітність надається у відповідності з діючим законодавством. Строк надавання установлюється Кабінетом Міністрів України.

Фінансова звітність являється відкритою окрім випадків, передбачених законодавством. Отже, бухгалтерський фінансовий та податковий облік на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» ведеться згідно з законодавством України і відображає весь процес фінансово-економічної діяльності на підприємстві, дає можливість простежити за змінами, які відбуваються у виробництві, стану матеріальних і фінансових ресурсах.

3.2 Організація обліку оборотних активів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

Обліковий процес оборотних активів на Фірмі включає всі елементи оборотного капіталу. Організація обліку оборотних активів заснована на законодавчій базі, яка регулює всі облікові процеси: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»; НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; Положення «Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні». Також положення П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 16 «Витрати» та інш.

В результаті проведеного фінансового аналізу оборотних активів було виявлене, що найбільш питома вага в структурі оборотних активів займають: запаси, дебіторська заборгованість та інші оборотні активи. Незначна величина готової продукції та МПШ. Тому розглянемо порядок обліку

виробничих запасів. Основним елементом Для обліку запасів використовують активний рахунок 20 з відповідними субрахунками для різних елементів запасів. По дебету рахунку 20 здійснюється придбання запасів, а по кредиту – їх передача до виробництва та інших форм вибуття..

На Фірмі для збереження матеріальних ресурсів є складські приміщення, які очолюють комірники, з якими заключено договір про матеріальну відповідальність. У місцях зберігання на кожному виді виробничих запасів прикріплюють ярлик, на якому наведено дані про місце знаходження відповідного матеріалу.

Побудова бухгалтерського обліку виробничих запасів здійснюється за ознаками: кількісний та вартісний за такими напрямками:

- заготівлі та придбання,
- наявності та руху на складах,
- передачі у виробництво,
- інше вибуття.

Існують типові первинні документи з обліку руху запасів. Головний бухгалтер, відповідно облікової політики, повинна визначитися з тим, які документи доцільно зараз використовувати. Структура документообігу повинна бути такою, щоб забезпечити вчасне надходження необхідної інформації для обліку, для контролю й оперативного управління матеріальними запасами.

Виробничі запаси оприбутковуються на склад згідно накладних від постачальників наступним чином, приклад на рис. 3.2

На відпущені матеріальні цінності постачальник виписує рахунок-фактуру та інші розрахунково-платіжні документи в яких указано всі реквізити у кількісних і вартісних одиницях. Приклад процесу обліку придбання запасів здійснюємо за допомогою таблиці 3.1.

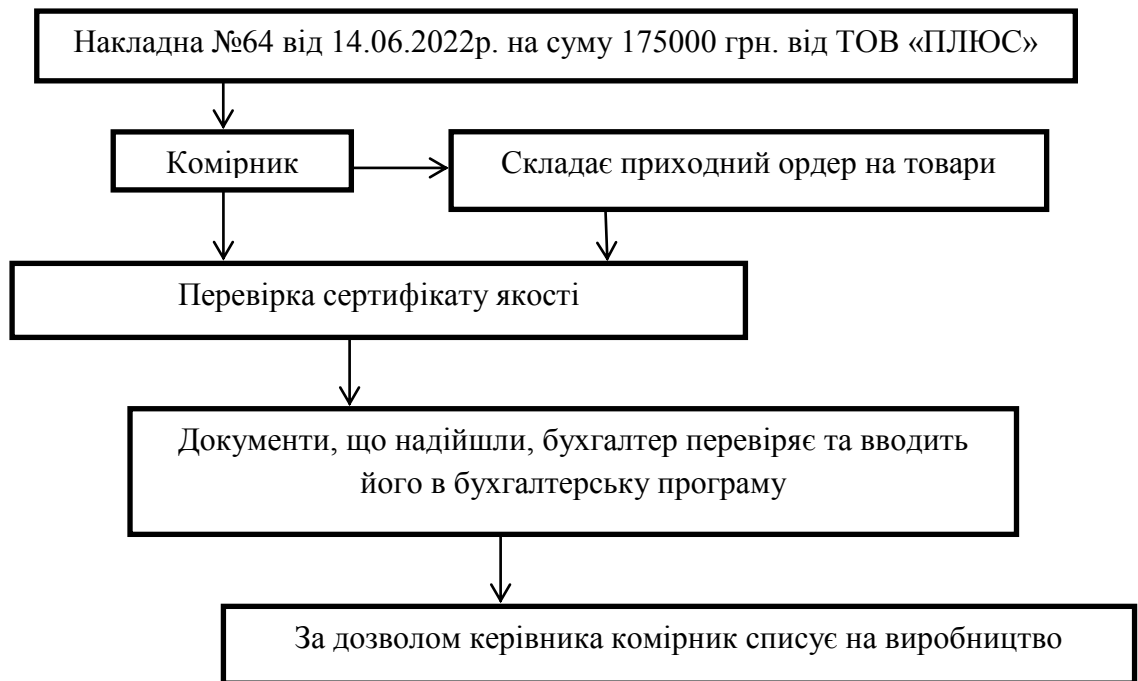

Рисунок 3.2. – Схема документообігу надходження запасів

Таблиця 3.1 – Приклади надходження документів від постачальників

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн	Документ
1	Малоцінні швидкозношувані товари Спецодяг- товари від Іванова П.І. який не являється платником податку	221	631	3800	Накладна №12 від 04.01.2022р.
2	Дизельне паливо від ПП «Ярослав+»	203	631	104800	Накладна №23 від 12.01.2022р.
		6412	631	20960	
3	Матеріали на виробництво від СПД Бикова В.М. який не являється платником податку на додану вартість	201	631	2760	Накладна №31 від 14.02.2022р.
4	Придбали товари для реалізації	28	631	4200	Накладна №46, від 15.05.2022 р.
		641	631	840	

Облік операцій з вибуття запасів відповідно системи національних рахунків здійснюється по кредиту рахунку 20 у відповідності притаманних йому субрахунків, наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Кореспонденція рахунків з вибуття запасів ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

№п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Передано на виробництво м'ясо	23	201	83700
2	Передано на виробництво спеції	23	201	4200
3.	Заправка автомашин адміністрації	92	203	6700
4	Заправка вантажних машин для реалізації продукції	93	203	78000
5	Передача пакувальних матеріалів відділу збуту	93	204	7380
6	Реалізація виробничих запасів(пакувальних матеріалів)	311	712	12000
7	Відображено ПДВ	712	641	2000
8	Списано за фактичною собівартістю	943	204	7380
9	Відпущені матеріали на капітальне будівництво	152	205	12350
10	Продукція із виробництва передана на склад	26	23	162380

Особливе місце займає облік готової продукції. Готовою продукцією вважається продукція, що пройшла всі стадії обробки, випробування, приймання відділом технічного контролю, укомплектування відповідно до умов договорів із замовниками, відповідає технічним умовам і обов'язковим стандартам і здана на склад підприємства або безпосередньо замовнику.

Важливою умовою правильності ведення обліку руху продукції за операціями випуску, відвантаження (реалізації), а також забезпечення її збереження на всіх ділянках руху є своєчасне документальне оформлення таких операцій. Документальне оформлення готової продукції починається зі складання первинних документів про випуск готових виробів. Здавання готової продукції з цеху на склад підприємства оформляють приймально-здавальними накладними або актами окремо на готову продукцію

Складський облік виробів масового виробництва можна вести на загальних картках з відображенням індивідуальних номерів цих виробів. Матеріально відповідальна особа щодня робить записи в *картках*

за кожним прибутковим і видатковим документом окремим рядком. Надходження, вибуття або списання готових виробів власного виробництва в бухгалтерському обліку відображаються в грошовій оцінці за фактичною виробничою собівартістю.

Таблиця 3.3 - Облік готової продукції

Первинний документ	Зміст операції	Кореспонденція рахунку		Сума, тис.грн
		Дебет	Кредит	
Приймально-здавальний Акт	Передача виробленої продукції на склад	26	23	800
Накладна	Списано фактичну собівартість готової продукції	901	26	800
Відомість, Акт	Списано фактичну собівартість продукції на внутрішні потреби	91, 92, 63	26	150
Картотека	Залишки готової продукції на складі			650

Для характеристики запасів окремо виступають малоцінні швидкозношувані предмети, які призначені для забезпечення нормальної організації праці, Це предмети спецодягу, спецвзуття, спецзахисту, канцелярські предмети, де які запчастини, інструмент До малоцінних швидкозношуваних предметів можуть бути віднесені предмети від 50 грн до 3000 грн. Підприємство само визначає порядок списання МШП. Частина МШП списуються 100% після передачі їх на виробництво, а є частина МШП, які спочатку списують 50%, після терміну використання останні 50 %.

Приклад обліку МШП наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Порядок обліку операцій з МШП

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Придбано спецодяг від ПП «Сонце»		631	32000
2	Відображено ПДВ	641	631	6400
3	Розрахунок з постачальником ПП «Сонце»	631	311	38400
4	Передано інструмент на виробництво	23	22	8000
5	Передано канцтовари бухгалтерії	92	22	1200
6	Видано спецодяг зварникам під підпис	22	22	3600
7	Повернення інструменту	2	716	3600

Облік дебіторської заборгованості, як елемента оборотних активів на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» складається на кінець звітнього року з наступних елементів:

- Дебіторська заборгованість за товари;
- Дебіторська заборгованість з бюджетом;
- За виданими авансами.

Відображення обліку операцій, які характеризують дебіторську заборгованість, надано в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 - Облік операцій відображення дебіторської заборгованості

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Відвантажена відповідно договору ковбаса компанії «ОНІКС», №47 від 20.09.2022 р.	361	701	9873000
2	Відображено суму ПДВ	702	641	1645500
3	Перераховано аванс на придбання м'яса агрофірмі «Захід» згідно договору №38 від 16.04.2022 року	31	311	5603000
4	Відображено ПДВ	702	641	933830
5	Видано аванс на відрядження. Наказ №16, від 18.09.2022 року. РКО 42	372	301	5600
6	Перераховано авансові платежі з ПДВ	641	311	455000
	Загальна сума дебіторської заборгованості на кінець звітнього року склала			16431

Для забезпечення оперативного розрахунку з персоналом, покупцями і постачальниками на підприємстві використовують розрахунки готівкою.

Для розрахунку готівкою використовують рахунок 30, по дебету якого здійснюються оприбуткування грошей у касу, по кредиту рахунку здійснюються операції з видачі грошей із каси. Для обліку руху грошей касир веде касову книгу, в якій реєструють приходні та розходні касові ордера. Щомісячно результати розрахунків операції відображаються в Головній книзі. Всі розходні та приходні касові ордера підписують головний бухгалтер і керівник підприємства. Приклад операцій з розрахунків готівкою наведено в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 - Операції розрахунку готівкою

Назва операції	Кореспонденція рахунку		Сума, грн	Підстава
	Дебет	Кредит		
Отримано із банку гроші на заробітну плату і командировку	301	311	45000	Чек, ПКО
Видана персоналу заробітна плата	661	301	40000	Відомість, РКО
Видано в підзвіт командировочні	372	301	5000	Наказ, РКО
Поступили гроші за реалізацію продукції від форменого магазину	301	361	45000	Чек, ПКО
Повернення частково суми, яка не витрачена в командировці	301	372	500	Авансовий звіт, ПКО
Здача виручки в банк	311	301	45000	Квитанція

Разом з тим, розрахунки готівкою обмежені, тому за більшість операцій з оборотними активами розраховуються з банківського рахунку. Кожне підприємство заключає договір з банком на його обслуговування, в якому відкривається банківський рахунок в національній валюті. Для виконання операцій з іноземними партнерами відкривають додатковий рахунок в іноземній валюті. Банківські документи обов'язково підписують головний бухгалтер і керівник підприємства. Зразки підписів обов'язково має оператор банку. Також банк контролює цільове використання грошей, які отримує підприємство.

Приклади операцій розрахунку з постачальниками, бюджетом та інші види приходу та видачі коштів наведено в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 Розрахунки операцій з оборотними активами

Назва операції	Кореспонденція рахунку		Сума, грн	Підстава
	Дебет	Кредит		
Поступили гроші за реалізовану продукцію	311	631	42000	Договір, банківська виписка
Перерахунок грошей постачальнику м'яса	631	311	12000	Рахунок-фактура, платіжне доручення
Перераховано до бюджету податок на прибуток	642	311	2500	Платіжне доручення
Видано готівку на господарські потреби	301	311	12000	Платіжна вимога, чек
Списано відсоток банку за обслуговування	684	311	160	Договір на обслуговування, виписка банку

На підставі проведених операцій з обліку оборотних активів, можемо відобразити їх значення на кінець звітного року в фінансовій звітності.

Це баланс та Примітки до фінансової звітності в таблиці 3. 8

Таблиця 3.8 – Порівняльне сум розміщення елементів оборотних активів

Назва оборотного активу	Код строки у балансі, і сума, тис.грн (Форма 1)	Код строки в примітках і сума, тис.грн (Форма 5)
Запаси	1100 - 14975	920 - 14975
Готова продукція	1103 - 1720	900 - 1720
Дебіторська заборгованість за товари	1125 - 15476	0940 - 15476
Гроші та їх еквіваленти	1165 - 102	690 - 102

Висновки за розділом 3

ПП ФІРМА «ГАРМАШ» працює в правовому полі на загальних умовах, сплачує всі податки і збори. В основі облікового процесу лежить законодавча база, нормативні документи, інструкції, які спрямовані на формування облікової політики підприємства. Облікову політику розробляє головний бухгалтер, яка затверджується керівником підприємства. На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» створено відділ бухгалтерії, в якому працюють 7 фахівців, кожен виконує власні функціональні обов'язки.

Оборотні активи підприємства складаються зі запасів, МШП, дебіторської заборгованості, готової продукції та інших оборотних активів.

На підприємстві більшість облікових операцій автоматизовано за допомогою спеціально розробленої програми для підприємства, яка адаптована до українського законодавства.

В роботі наведено приклади облікового процесу елементів оборотних активів та їх документальне оформлення. Також відображено інформацію про розміщення значень сум оборотних активів в балансі, форма 1 (Звіт про фінансовий стан) та у формі 5 (Примітки до фінансової звітності) з вказівкою коду строки і суми.

Висновки та пропозиції

В результаті проведеного дослідження обліку та аналізу оборотних активів було розглянуто три розділу. В першому розділі розглянуто сутність оборотних активів, різні підходи до визначення поняття вченими-економістами. Загальні погляди полягають авторів в тому, що вони є формою прояви фінансування ресурсів підприємства оборотного капіталу.

Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», оборотні активи – це «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу»

В результаті дослідження різних підходів авторів у трактуванні оборотних активів, їх об'єднує то, що вони обслуговують операційний та фінансовий цикли виробництва:

1. Оборотні активи, як форма оборотних засобів, є сукупністю оборотних виробничих фондів і фондів обігу в грошовому вираженні;
2. Оборотні активи визначаються як грошові кошти, які авансовані для утворення оборотних виробничих фондів і фондів обігу;
3. Оборотні активи визнаються активами, що призначені для виробничого споживання чи реалізації протягом операційного циклу.

Таким чином, можна надати власну характеристику оборотних активів, які відображають їх специфіку: Оборотні активи, це ресурси підприємства, які приймають участь у виробничому процесі на протезі операційного і фінансового циклу, змінюють власну натурально-речовинну форму та переносять власну вартість на готовий продукт на протязі одного обороту .

Проведення класифікації за ознаками важливе для проведення аналізу оборотних активів, їх ролі, функцій і значимості у виробничому процесі. Яким чином кожен із елементів впливає на ефективність діяльності підприємства, на оборотність активів і тривалість операційного та економічного циклу виробництва.

Визначені елементи оборотних активів: запаси: виробничі запаси, малоцінні швидкозношувані предмети, готова продукція, товари, дебіторська заборгованість, гроші та їх еквіваленти, інші оборотні активи.

Розглянуті питання і приклади кореспонденції рахунків обліку оборотних активів.

В другому розділу проведено аналіз фінансової діяльності ПП ФІРМА «ГАРМАШ», наведено основні показники його діяльності за 2021 – 2022 роки. ФІРМА має розташування на двох базах, головний офіс і виробнича база розташовано у с. Олександрівка Ліманського району та друге виробництво – у місті Біляївка. Таким чином, до складу входять два великих м'ясокомбінати – Олександрівський та Біляївський. Основним видом діяльності підприємства є виробництво м'ясних продуктів – від сирокочених ковбас і делікатесів до варених ковбас і напівфабрикатів.

Обсяг продукції в натуральному вираженні збільшився на 28,58 %. В діючих цінах дорівнює зростанню на 35,18 %. за рахунок зростання середньої оптової ціни за 1 тону продукції на 7677 тис. грн. або на 5,13 %.

Чистий дохід від реалізації продукції в 2022 році збільшився на 30,38%. Разом з тим, вартість виробництва продукції в діючих цінах зросла на 35,18 %. В результаті діяльності зросли якісні показники: продуктивність праці зросла на 50,16 %, рентабельність виробництва зросла на 0,04 %. Покращились кількісні показники, такі як фондвіддача зросла на 9,361 %, матеріаловіддача зросла на 21,87 % на одну гривну. Разом з тим, за рахунок суттєвого зростання оборотних коштів на 81,56 %, значно знизився коефіцієнт оборотності з 1,398 до 1,027, тобто на 26,54 %. Тобто, оборотні активи використовувались не ефективно.

Розрахунок показників ліквідності та платоспроможності показали, що ПП ФІРМА «ГАРМАШ» працює стабільно, загрози банкрутства не має.

Третій розділ присвячено розгляду організації бухгалтерського обліку на підприємстві та організації оборотних активів и їх ефективності використання. В основі організації ведення бухгалтерського обліку на

підприємстві є облікова політика, яку підприємство визначає самостійно. «Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» – таке визначення облікової політики наведене в статті 1 «Визначення термінів» Закону України від 16.07.99 р. №996-XIV»Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Згідно з визначенням, облікова політика підприємства базується на основних принципах обліку та звітності.

Дотримання законодавчих та нормативних актів передбачає:

- облік основних засобів здійснюється у відповідності до П(С)БО 7; амортизація основних засобів нараховується прямолінійним методом;
- поточна дебіторська заборгованість обліковується у відповідності до П(С)БО 10; резерв сумнівних боргів не створюється;
- облік запасів здійснюється у відповідності до П(С)БО 9, при вибутті запаси оцінюються за методом ФІФО;
- облік витрат здійснюється відповідно П(С)БО 16
- організація податкового обліку на підприємстві здійснюється в повному обсязі, у відповідності до діючого законодавства

НА ПП ФІРМА «ГАРМАШ» створено відділ бухгалтерської служби, якій реалізує облікову політику. Очолює роботу відділу головний бухгалтер та спеціалісти, відповідно штатного розкладу.

Обліковий процес оборотних активів на Фірмі включає всі елементи оборотного капіталу. Організація обліку оборотних активів заснована на законодавчій базі, яка регулює всі облікові процеси: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»; Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; Положення «Про ведення касових операцій у

національній валюті в Україні». Також положення П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», ПСБО 16 «Витрати» та інші.

В роботі показано облік операцій з виробничими запасами, їх придбання, вибиття та документальне оформлення, рахунок 20. Також наведені практика обліку малоцінних швидкозношуваних предметів, рахунок 22.

Було приділено увагу обліку дебіторської заборгованості, відповідно П(С)БО 10, а також проведено облік операцій з готівкою та розрахунків через банківській рахунок та іншими грошовими активами, рахунок 33. Також показано розміщення оборотних активів в балансі та у примітках про фінансову звітність.

На підставі вище сказаного, ми пропонуємо ряд рекомендацій і конкретних заходів:

1. З метою підвищення контролю за станом оборотних активів, необхідно ввести в штат спеціаліста- аудитор, до функції якого безперервний моніторинг і аналіз операцій з оборотними активами, оскільки оборотні активи займають до 70 % активів підприємства.

2. Необхідна оптимізація структури оборотних активів

3. Значну питому вагу в структурі оборотних активів складають запаси, від їх оптимізації за строком зберігання, що може дати скорочення матеріальних витрат за рахунок збереження

4. Удосконалювати управління дебіторською заборгованістю з метою скорочення повернення доходу від реалізації продукції

5. Розширювати ринок збуту продукції для збільшення виробництва і реалізації продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV. ВРУ (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями). ВРУ. Офіційний вісник України. Офіц. вид. К., 2021. № 11. 303 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/instr291/>
4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Мінфіну від 10.01.07р. №2 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>
5. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. Міністерством фінансів України від 28.03.2013 №433 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
6. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів» від 22.05.96р. № 145 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145202-96#Text>
7. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 р. № 193 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-98#Text>
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України 07.02.2013 № Дата оновлення 23.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9

«Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України 20.10.1999 № 246. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://data.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». URL: <https://zakon.help/documents/z0725-99>

11. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів» від 22.05.96р. № 145 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145202-96#Text>

12. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 30.11.1999 р. №291 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://kodeksy.com.ua/buh/plan-rahunkiv.htm>

13. Положення «Про документальне забезпечення запасів у бухгалтерському обліку», затв. Міністерством фінансів України від 24.05.1995р. №88 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

14. Положення «Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», затв. Постановою НБУ від 29.12.201 № 148 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>

15. Положенням «Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів», затвердженим постановою Правління НБУ від 30.04.2010 р. №223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0474-10#Text> (дата звернення: 01.12.2023).

16. Абрамчук, М.Ю., Гуменна Ю.Г., Тютюник І.В., Рубанов П.М. Фінансовий облік. Конспект лекцій. Сумський державний університет. 2018. 82–105с.

17. Алексєєв І.В., Нич О. І. Поняття «оборотних активів» підприємства як економічної категорії // Економічний простір. 2018. №42. С. 133–137.

18. Бетехтіна Л.О. Економічна сутність оборотного капіталу

підприємства. Бізнес-навігатор. 2019. № 1 (16). С.74–77.

19. Білик М.Д., Павловська О.В., Н.М. Притуляк, Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / за ред. М. Д. Білик, Київ : КНЕУ, 2005.

592сБланк І.А. Управління використанням капіталу: навч. посібник. К. : Ніка-Центр : Ельга, 2000. 651 с.

20. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: навч.посібник. К.:Ельга, 2008. 724 с.

21. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник 3-є вид., перероб. і доп. Житомир: ЖІТІ, 2001. 672 с.

22. Величко О. Етапи аналізу оборотних активів на підприємстві АПК в сучасних умовах. Збірник тез XVIII Всеукраїнської наукової ZOOM-конференції студентів з розділу «Харчові технології» та Наукової конференції здобувачів вищої освіти: Одеса, ОНАХТ. 2022. URL: <https://ontu.edu.ua/download/konfi/2022/Conference-program-Student-conference-and-Food-Technologies-22-2.pdf>

23. Величко О.М., Сарієва Г.І. Особливості фінансового аналізу оборотного капіталу підприємств АПК. Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених і здобувачів «Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств». Дніпро: Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 2023. 148 с.

24. Гордієнко Н.І., Харламова О.В., Мізік Ю.І., Конопліна О.О. Аудит: методика і організація : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017, 319 с.

25. Добровський В.М., Бондар М.І., Свідерський Є.І. Бухгалтерський фінансовий облік в Україні: навч. посіб. для студент. вищ. навч. закл. За редакцією Добровського В.М. Київ: А.С.К., 2009. 976 с.

26. Донін Є.О. Особливості сучасних підходів щодо класифікації оборотних активів підприємства. Економіка і організація управління.№1 (29). 2018. С.75-84.

27. Дропа Я. Б. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств України : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Львів, 2006. 20 с.
28. Заруба І. Малоцінні та швидкозношувані предмети: особливості обліку. Все про бухгалтерський облік. 2018. № 138. С. 6-8
29. Кузьмінська О.Е. Напрями аналізу виробничих запасів підприємств // Вчені записки: зб. наук. пр. / Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [редкол.: А. Ф. Павленко (відп. ред.) та ін.]. Київ: КНЕУ, 2014. Вип. 16. С. 174–180. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/12210>
(дата звернення: 01.12.2023).
30. Куприна Н.М. Совершенствование механизма управления оборотным капиталом в пищевой промышленности: дис. ... к.е.н.: 08.07.01: защита: 28.04.2006 / науч. рук. Бутенко А.И. Одесса: ИПРЭЭИ, 2006. 231 с.
31. Куприна Н.М, Васьковська К.О., Величко О.М. Оборотні активи підприємства: сучасні аспекти класифікації. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття». Одеса: ОНАХТ, 2020. 280 с.
32. Куприна Н.М., Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Величко О.М. Сучасні аспекти фінансового аналізу оборотних активів підприємства// Економіка харчової промисловості.2021.Т.13, вип.3.С. 46-55.doi: 10.15673/fe.v13i3.2131(дата звернення: 01.12.2023).
33. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: [підручник]. 3-тє вид., перероб.і доп. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2009. 670 с.
34. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Одеса : ОНЕУ, 2012, 301 с.
35. Мисака Г.В., Шарманська В.М. Бухгалтерський облік. авчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
36. Мних Є.В. , Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз: навч.посіб. / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ: КНТЕУ, 2010. 412 с.

37. Нападовська Л.В. Управлінський облік: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.]. К.:Книга, 2006. 544 с.
38. Партин Г.О. Бухгалтерський облік: основи теорії і практики: Навч. посіб. К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. 245 с.
39. Поважний О.С. Крамзіна Н.О., Кваша Ю.В. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи». Економічний простір. 2019. №12/2. С. 41–52.
40. Савченко А.М., Матвіюк А.В. Оборотні активи виробничого підприємства в сучасних умовах: обліково-аналітичний аспект. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 6 (23). С.698-705
41. Стратійчук В.М. Особливості ідентифікації поняття «оборотні активи» як об'єкту стратегічного управління. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 2 (13) 2018. С.135-139.
42. Томчук О.Ф., Рабоконь Ю.С. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві. Фінанси, облік, банки. 2019. № 1 (24). С. 76-86. URL: <http://repository.vsau.org/repository/getfile.php/22691.pdf>
43. Тринька Л.Я., Липчанська (Іванчук) О.В. Економічний аналіз: навчально-методичний посібник. К.: Алерта, 2013. 568 с.
44. Юрчишена Л.В., Кречко О.С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. Бізнесінформ. 2020. №1. С.337-346

ДОДАТКИ

ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ РУХУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Облік надходження запасів			
1	Придбання виробничих запасів від постачальників (первинний документ: прибутковий ордер)	20, 641	63
2	Придбання виробничих запасів підзвітними особами (первинний документ: прибутковий ордер)	20, 641	372
3	Оприбуткування виробничих запасів власного виробництва, що призначені для внутрішнього використання(первинний документ: прибутковий ордер)	20	23
4	Зменшено суму браку на вартість відходів від бракованої продукції, яку переведено до складу виробничих запасів	20	24
5	Переведено до складу запасів активи, що були придбані як товар для продажу	20	28
6	Оплачено витрати на транспортування виробничих запасів, що надійшли	20	31
7	Відображено надходження виробничих запасів у рахунок погашення дебіторської заборгованості	20	37
8	Проведено дооцінку запасів	20	423
9	Відображено надходження виробничих запасів, отриманих як цільове фінансування	20	48
Облік вибуття запасів			
10	Списання вартості виробничих запасів на підготовку і освоєння виробництва(первинний документ: лімітно-забірна картка)	39	20
11	Виробничі запаси відпущені у виробництво (первинний документ: лімітно-забірна картка)	23	20
12	Відображена вартість нестач і втрат виробничих запасів при інвентаризації(первинний документ: звіряльна відомість)	375	20
13	Передано запаси в обмін на акції акціонерного товариства	14	20
14	Відвантажено виробничі запаси в обмін на подібні активи	36	20
15	Переведено до складу товарів для продажу в торговельній мережі виробничі запаси, раніше придбані з метою використання у виробництві	28	20
16	Відображено суму недостачі виробничих запасів у складі витрат звітнього періоду	947	20
17	Відображені витрати, пов'язані з реалізацією виробничих запасів (первинний документ довідка бухгалтерії)	943	20
18	Списано суму зниження ціни виробничих запасів до чистої вартості реалізації	946	20

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Передана на склад готова продукція з виробництва	26	23
2	Передача на склад напівфабрикатів, призначених для реалізації	26	25
3	Одержано гранти та субсидії готовою продукцією	26	71
4	Видані дивіденди готовою продукцією	37	26
5	Списана собівартість реалізованої готової продукції	90	26
6	Списано готову продукцію на витрати зі збуту	93	26
7	Передача продукції для використання, як МШП	22	26
8	Дооцінка готової продукції	26	42
9	Списано виробничі запаси, використані на виробництво	23	20
10	Оприбутковано відходи виробництва	20	23
11	Відпуск у виробництво готової продукції, що спочатку призначалася для реалізації, за фактичною виробничою собівартістю	23	26
12	Відновлення суми транспортно-заготівельних витрат, що припадає на повернені з виробництва матеріальні цінності	289	23
13	Віднесення наднормативних витрат на собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг), виявлених при проведенні інвентаризації	90	23
14	Списання фактичної виробничої собівартості виготовлених МШП	22	23
15	Списання фактичної виробничої собівартості робіт та послуг власного виробництва, використаних на адміністративні потреби	92	23
16	Передача товарів цехам основного та допоміжного виробництв для випуску продукції (робіт, послуг)	23	281
17	Відображення витрат на оплату праці працівників, зайнятих на виробництві продукції (робіт, послуг)	23	661

**ТИПОВА КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ
З ІНШИМИ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Облік знаходження інших грошових коштів			
1	Оплачені путівки до санаторно-курортних установ	331	311
2	Списана вартість іноземної валюти для продажу	334	312
3	Готівка в національній валюті через інкасатора здана, для зарахування на поточний рахунок	333	301
4	Включена до доходів різниця між курсом міжбанківського валютного ринку та НБУ	333	719
5	Сплачені проїзні документи, путівки до санаторіїв в іноземній валюті	332	312
Облік вибуття інших грошових коштів			
6	Списана вартість реалізованої іноземної валюти	92	334
7	Зарахована виручка та інші надходження грошових коштів на валютний рахунок	312	332
8	Зарахована виручка на рахунки в банки та інші надходження грошових коштів	311	333
9	Зарахована валюта на валютний рахунок	312	333
10	Видані працівникам путівки до санаторно-курортних установ	949	331

ДОДАТОК Д

ХАРАКТЕРИСТИКА СУБРАХУНКІВ РАХУНКА 28 «ТОВАРИ»

Назва субрахунку	Характеристика
281 «Товари на складі»	Призначений для обліку руху і наявності товарів, що знаходяться на складі підприємства, оптових базах, овочесховищах, морозильниках і т.п. По дебету даного рахунку відображується надходження товарів на склад, а по кредиту їх вибуття зі складу. Зі складу товари можуть передаватись (вибувати) в місця торгівлі, а можуть реалізовуватись. Причому реалізація зі складу може бути як оптовою, так і роздрібною (кінцевому споживачеві за готівку).
282 «Товари в торгівлі»	Ведеться облік руху і наявності товарів, що знаходяться в місцях їх реалізації (торгівлі): в магазинах, кіосках, буфетах і т.п. По дебету даного субрахунку відображається надходження товарів в місце торгівлі і нарахування торгової націнки, а по кредиту - їх вибуття (списання) по причині реалізації, повернення на склад, нестачі, псування і т. д.
283 «Товари на комісії»	Ведеться облік товарів, переданих на комісію за договорами комісії та іншими цивільно-правовими договорами, які не передбачають перехід права власності на цей товар до їх продажу. Аналітичний облік ведеться за видами товарів і підприємствами (особами)- комісіонерами.
284 «Тара під товарами»	Ведеться облік наявності й руху тари під товарами й порожньої тари. Торговельні підприємства можуть вести облік тари за середніми обліковими цінами, які встановлюються керівництвом підприємства за видами (групами) тари та цінами на тару. Різниця між цінами придбання і середніми обліковими цінами на тару відноситься на субрахунок 285 «Торгова націнка»
285 «Торгова націнка»	Підприємства роздрібною торгівлі при веденні обліку товарів за продажними цінами відображають торгові націнки на товари, тобто різницю між купівельною та продажною (роздрібною) вартістю товарів. По кредиту рахунку 285 відображається нарахування націнки на товари (в кореспонденції з рахунком 282), а по дебету - її списання наприкінці місяця. Списання за розрахунками суми торгової націнки на реалізовані товари відображається за дебетом субрахунку 285 і кредитом субрахунку 282 або способом сторно зворотною кореспонденцією цих рахунків. До звітності включається згорнуте за всіма субрахунками сальдо рахунку 28
286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»	Ведеться облік наявності та руху необоротних активів та груп вибуття, які визнаються утримуваними для продажу відповідно до ПСБО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»